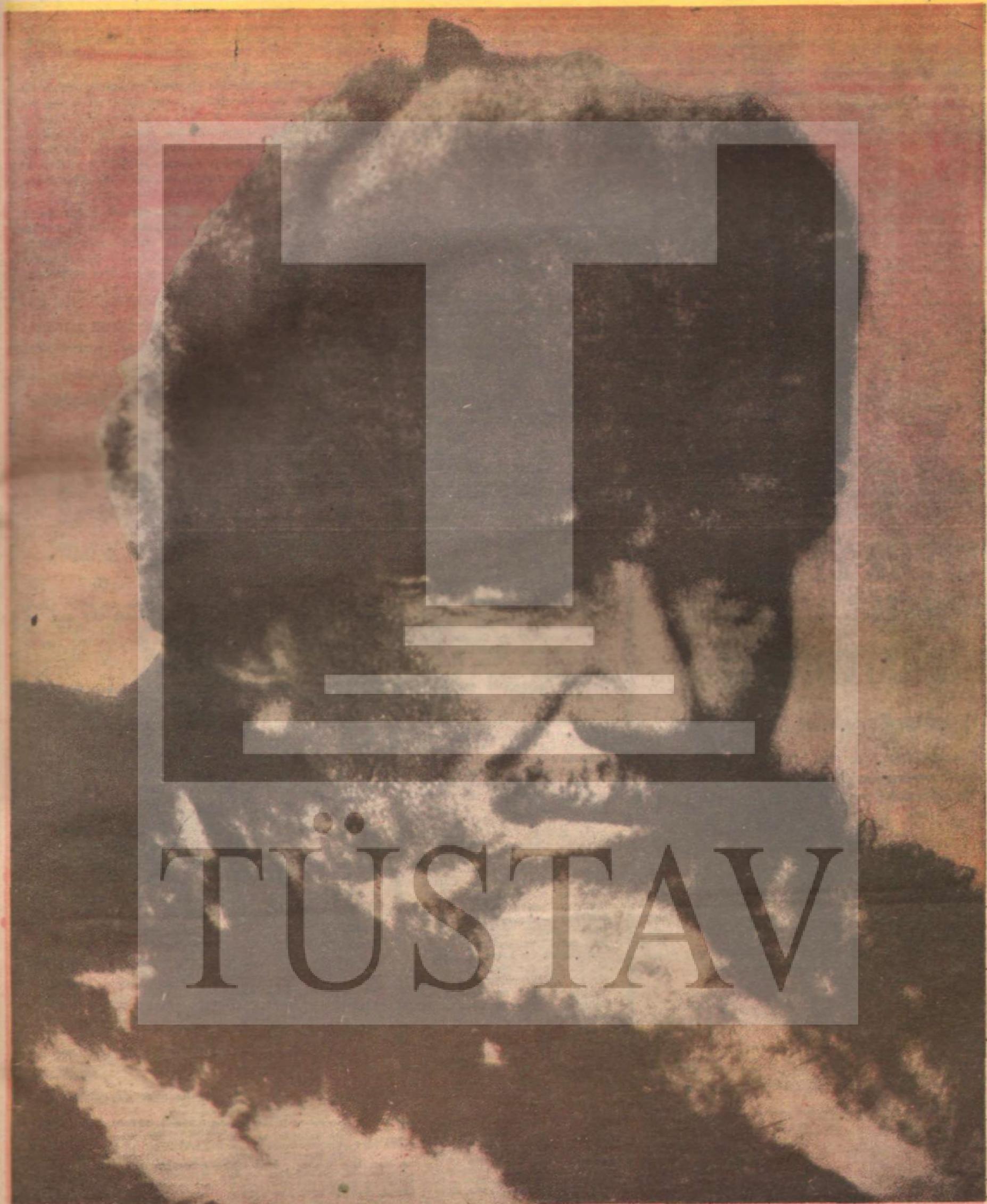

YÖN
HAFTALIK GAZETE

MOSKOVA
seyahatinden
BEKLEDİKLERİMİZ

OKUYUCU DANI YÖNDE

Kemalizm

Trajedide kahraman: «Olaylarla pençeşen adam» diye tanımlanır.

Tarih, olsalarla pençeşen kahramanları doludur. Ululer fetheden, sonrasında kendisini Tanrı'nın oğlu ilan eden Büyük İskender, ihtişası Napoli'ye, dünyaya hukmetme ihtişasına mağlup olan Hitler gibi. Tarih kahramanları doludur. Sırası Hafız'ın diliyle: «Adam oğluna gözünü çevirmiş, gönlünü insan sevgisiyle dolu «Yurtta sülh Cihanda sülh» diyecek kadar saygılı, gergininde yoktan bir «bağımsızlık destanı» yaratacak kadar da Ulküçü, Türkü Atatürk gibi.

Bu kahramanı, düküçü Türkü, Türkün kendisi olan Atatürk'ü anlamak demek, O'nun, ulusunu tarihi oluşumu içinde incelemek demektir.

Yüzlerce önce bir boydan Osman Gazinin rüyası üzerine kurulan Osmanlı devleti, Avrupa'nın mistik uykusuna daldığı arasında en şaaşalı günlerini yaşıyordu. Avrupa, Endülüsler de dığımız af käğıtlarını satarken, otuz sené, yüz sené savagalar ile birbirini boğazlarken Osmanlılar ilimde, sanatta ilerliyor, acunun haritasını yapacak kadar ileri görüp sahip bulunuyorlardı. Bu coğulluk devlet idaresini elinde tutan Fatih, Yavuz, Kanuni gibi yöneticilerin ileri görüşü olmalarından ileri geliyordu.

Onaltinci yüzyılda gerek Osmanlılar, gerek Avrupalılar için bir dönüm noktası oldu. Avrupa, Rönesans ve Reform ile bilim, teknik, metot gibi üç büyük kuvvetle doğay, isciyi insana dönerken, bizler daha ferleyeceğimiz yerde gerilemeye yüz

tuttuk. Çünkü Avrupada ilerleme bilime, bizde devlet bağdaşıkları niyetine bağlı idi. Bu hal o kadar ileri gitti ki; Kral Sultan devrinde, Harbiye'de Hoca Salt efendi gibi aydın kişiler «Gâvur icadıdır» dierek haritaları yüz numaranı kuburuna atıracak kadar cehalete gürkura daldık. Sonuç: Hükmettimiz Avrupa'nın hasta adamı oldu.

Hasta adam, gerçekten hasta idi. Bir yanda toprağınından olan vatandaş, öbür yanda ilkel köylüler içinde yaşayan köylü yurttaş. Ağa, mültezim, hocalardan ortaya gelen ulema tiryolesi «lünde inim inim inleyen, bilimden, sanattan yoksun bir ulus ve teokratik devlet düzeni için de yok olan bir imparatorluk. Ulema sınıfının kurduğu aristokrasi düzeninin yaratığı skolastik zihniyet. Kapıtlasyonların ortaya çıkardığı korkunç ekonomik uğurum. Buna bir ad vermek gereklse: «Osmanlıların Orta Çağ» diyebiliriz.

Atatürk, bu köylüler içinde ortaya çıktı. Çabasını: Osmanlıların orta çağı diye bilinmiş bu devre son verme, «Usu ya şam'a egemen kimse», «İrrasyonallı» den kesin olarak kurtulma savası diye tanımlayıabiliyor. Yaptıklarına da «Devrim» adını veriyor. Devrimi O'nun diliyle: «Uçurumun kenarında yıkık bir Ülke.. Türk dushmanları kanlı boğumalar... Yillarda giren savas...». Ondan sonra içeride ve dışarıda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni soyete, yeni devlet... ve bunları başarmak için arası devrimler. İşte Türk genel devriminin bir kisa ifadesi» diye tanımlayıabiliyor.

Yeni devleti yaratın devrimler, batı uygarlığına dayanıyor du. Batı uygarlığında usun ego

menliği, kişinin kendisinin ve insanı düşünmesi ile bilgi özgürlüğü vardı. Eleştiri (Esprit critique), yapıçı, yaratıcı us; eski Yunanistan beri bilimin kendisi olmuş, yargılama ile sonuç çıkmalarla da bilimin var. Ancak Rönesans ile başlayışında us açısından varlığını batı uygarlığı önce güzel sanatlarla başlamış, uygulamaları bilimler, felsefe ve insanı ipucu ile gelişmesine devam etti. Buna rağmen kilise-Amerika gibi bir çok batı ülkelerinde devlet adamlarının killiselerde yemin ederek görevre başlamaları, evlenmelere olan etkililer gibi bir çok konularda söz hakimini korumugtu. Bizim devri minde ise bu gelişme bir sıra yerine «toptan doğus» görünüşünde ortaya çıktı: «Laisizmin disiplini» devrimlerin temeli oldu. Bence Atatürk'ü Atatürk yapan, tarihte tek kişi laa bı başarısızdır. Bundan dolayı ki, devrimin özünü eğitime dayanan özgürlük ile endüstriyel devrim teşkil etti. Eğitime dayanan özgürlükte ve tandaşları «Muasır medeniyet» dizeyindeki vatandaşların kültürüne erişitmek, endüstriyel devrimde de maddi yönden mutluluklarını sağlamak şartı. «İktisadiyat demek her şey demektir» derken bile bu görüşü savunmuş oluyordu. Bursa'da bir geniz surasında «...minareler kadar fabrika bacaları görmek isterim» deyişi de endüstriyel devrimden ne anladığını ortaya koymuyordu.

Bu analiştan insan ne teknik yanyanadır. Bu, «machinisme»dir. Kişi, düşüncesinde Tanrı olmuyor artık. Varlığını üstün de «transcendantal» bir varlık düşünsede onun sınırlarını aşmasının, öteye geçmesini ister «Tanrı Oldu» dierek kendisine istemez Nietzsche'nin diliyle olan güvenini bir tanrı gibi sembolleştirmesini, bugünün tek nüfusun güç kaynakı ortaya koymasını bilmistir. Atatürk'te devrimleriyle bize bu güveni vermek, bu gerçeki özetlemek istemisti.

Bu gerçekte mutlu olnak sanatı da vardır. İnsanlar gelecek kuşaklara ve insanlığa yararlı olabilecekleri kertede mutlu olurlar. Mutlu kişilerin en mutluusu Atatürk'tür bence. Çünkü O, «ya istiklal ya ölüm» parolasıyla açtığı bağımsızlık savasının ardından «Yurtta sülh, cihanda sülh» derken us'un emrettiği; Mevîânda dile gelen Washington gibi tarihi değerlerde bâlgâse de olsa manâsan insanlık anlayışı Atatürk'te abideleşiyor, ulusların kurtuluş bayrağı oluyordu.

Bunlarla karşınca yüzlerini aydanlığa çevirmek, dinamik bir ekonomi ile ulusun mutluluğunu sağlamak amacı. O, sert köşeler içinde eskimiş, çürümüş, devrimi tamamlaşmış imparatorlukla birlikte içinde yüzüğü skolastik zihniyeti yıkmak istemi. Yeni Türkiye'yi bütün sosyal kurumlarıyla ilden ıspigunda batı uygarlığının dayandığı us'un egemenliği, halkın kendisinin anaması ile bilgi özgürlüğü üzerine oturtmayı amaç edinmişti. Yaptıkları, yapmak istedikleri bunlardı.

Atatürk'ün bu açıda hımanlıstır bir görüşle ele alırsak diyebiliriz ki; Atatürkçülük, yani KA MALİZ: Ulusun mutluluğunu ekonomik temeller üzerine kurmak bir yoldur. «Kurtuluş, yükseliş» O'nun düşüncesinde çokkehridir, batınlı ilim, teknik, metot gibi üç büyük kuvveti dayanaklı, usu yegası egemen kimse de Atatürkçülüğün kendisidir.

Numan KARTAL

BASINDAN

TAHKIKAT DEDİĞİN...

Türkiye'de Milli Emniyetin bazı yetkilileri nasıl çalışır, neler yapar konusunda YON okuyucuları hayli bilgi sahibi oldular. Ama Türkiye'de devletin güvenliğini sağlamakla görevli olması gereken Milli Emniyetin görevini ne ölçüde yaptığına anlamak için sınıdiye kadar tefrika edilenler yetmez. Bizim Milli Emniyetin üstünde bir de Amerikan İstibarat Teşkilatı vardır ki, zaman zaman bizim Milli Emniyetin bütün kilit kademelevelsinde «müsavir» adı altında birer mutemet ve kabiliyetli eleman bulunuyor. İşte bu işe iki teşkilatın marifetleri ile ilgili olarak YENİ TANIN'de bilinmeye benzeyen —ama çözülmeli erbabınca kolay bilinmeyeceye— şu haber çıktı:

SAFIYE SULTAN

Eski D.P. milletvekilleriinden Ömer Lütfi Erzurumluoğlu, bir gün Enerji Bakanına ılgı bir dosya verdi. O sırada, hanım yamada, Feyzioğlu ile Süri Atabay ve bazı partililer bulunuyordu. Dosya, Erzurumluoğlu'nun ayrılmak üzere mahkemeye başvurduğu eşi Safiye Hanım'a aitti.

Dosya gerçekten bilyüce bir olaya yol açacak bilgiyle dolu idi. Hikâyeye, daha öncesinden, Safiye Hanımın —hala Petrol Ofisi'nde çalışmaktadır— NATO'da çalışmak isteği ile ortaya çıktı. NATO, Erzurumluoğlu'nun eşinle isteğini kısa bir incelemeden sonra reddetti. Reddedisi sebebi, son derece güz olmasına rağmen, Safiye Hanımın yetişirilme tarzıdır. Be lirildiğine göre, NATO'nun inceleme sonucu adı geçen hanım bir Bulgar casus okulunda öğrencilik yapmıştır.

Olay buraya kadar olağan seyril takibetti. Ancak, Enerji Bakanı Safiye Hanımın durumu hakkında, bilinen merciden bilgi isteyince, karıştı. Bilinen merci, sarıhan hanım hakkında, bir bilgiye sahip değildi. Erzurumluoğlu'nun belirttiğine göre ise, NATO Teşkilatı, bu bilgili bilinen teşkilatı çoktan itetmisti.

Şimdilik bilinen teşkilat için, bilinen teşkilatı tahlük etmek.

(YENİ TANIN, 23.10.1964)

Rifat Ilgaz'ın yazdığı, Turhan Selçuk'un resimlediği

hababam sınıfı

Rifat Ilgaz

Tam Kadro HABABAM Sınıfı

TULUM Hayr, PALAMUT Recep, DOMDOM Ali, INEK Şaban, HAYTA İsmail, GUDUK Necmi, ÇOLAK Hamdi, KUP Arif, YAMUK Osman, KARGA Bekir, DUDUK Ismet, YIKILMAZ Hadi, REFOZE Ekrem, KALEM Şakir, ÇIYAN Sezi, SIDIKLİ Turen...

Ünlü Eğitim Kadrosu

Bağış KEL Mahmud olduğunu halde PIYALE İhsan, MARATON Rıfat, VAKVAK Rıza, SALLABAŞ Hikmet, SUSAK Cafer, BADI Ekrem, ZOPPE Sedat, SIFIRCI Hamdi, SKÜZ Kont, TOPUZ Hoca, PAŞA Nuri, SANSAK Behçet, YAVŞAK Şazi, SOLUCAN Nuri.

hababam sınıfı

Rifat Ilgaz

Türk mizah edebiyatının bu ölümcül eseri, eksiklerini tamamlıyalık yeni olayları ve değerli karikatürümüz

TURHAN SELÇUK'UN

cizdiği beş renkli kapakları içinde her ÇARŞAMBA fasikilleri haliinde baştanbaşa resimli olarak çıkıyor.

HER FASİKÜL 100 kuruş

Umumi Bayii : Unverdi Yayımyeri — Ankara Caddesi 48
Tel. 221756

Taşra Bayii : Sabri Ozakar — Vilâyet Hanı, İstanbul
Tel. 272368

(YON — 23)

YON Yayınlarının ilk kitabı

İKİYÜZ YILDIR NEDEN BOCALIYORUZ?

II Kasım Çarşamba Günü Çıkıyor

GENEL DAGITIM: Sabri OZAKAR — Cagaloglu ISTANBUL

İMECE

DERGİSİ KİTAPLIĞI

1. TONGUC'a KİTAP : (Dosfları tarafından hazırlanmıştır) 10.—
 2. TÜRKİYE'de KÖY ENSTITÜLERİ : (Fay Kirby, Columbia Üniversitesi'nde yapılmış doktora tez) 15.—
 3. PESTALOZZİ ve DEVRİM : (İsviçre'li Ünlü tarihçi Ruferden Hakkı Tonguç ve İki arkadışının çevirisi) 7.50
 4. MARAL : (Dursun Akçam'ın hikâyeleri) 3.—
 5. İPLİK PAZARI : (M. Makal'in Eğitim Bakanlığı eleştirileri) 3.—
 6. YEDI METELİK : Sami N. Özerdin'in Macares'dan seçerek çevirdiği hikâyeler) 3.—
- P. K. 373 — ANKARA

(YON — 24)

HAFTALIK FIKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucusu: Cemal Rezit Yıldırım
— Münzit Sayısal — Değer Avcıoğlu
İntiyar Sahibi ve Sorumlusu: Yılmaz İleri
— Müdür: Değer Avcıoğlu
Basıldığı yeri: Gönen Mithatçılık
T.A.S.

Yan İşleri: Ziya Göz.
ADRES : 15. Caddesi No. 28/1
Yenibahçe — Ankara

Telefon: 17 69 66. — İstanbul Büro
No. 15. — İstanb. 15. ve Abone İşleri: Mol.
İstiklal Caddesi No. 22 Cagaloglu — İstanb.
Tel. 22 95 70 — Posta Kutusu
No. 513 İstanbul

ABONE : Bir yıllik (32 sayı) 60
TL. Altı aylik (36 sayı) 30.—
Yıl. 3.— T.L.'dir. Yurt dışı
(12 sayı) 12.— T.L.'dir.

reklamlarla kitap Ünlüleri İçin özel
abonmanlarında bu bedellerde ayrıca
posta pulu ücreti kadar ilave yapılır.
Geçmiş sayıların fiyatları 1.50 T.L.'dir.

Beber sütunda senti.
1. LAN : mi 25.— T.L. dr. SU
rekli çikolata 60.— TL ve

reklamlarla kitap Ünlüleri İçin özel
indirimler yapılır. Ünlü ve reklamlar
raza yayınlanmasından sonra hiçbir
serünlük yüklenmez.

YÖN

BAKİŞ

Milliyetçiliğin yeniden uyanışı

*Yurta sulu,
cihanda sulu!*

Sovyetler Birliğine karşı duyulan yaygın güvensizlikle rağmen, Dışişleri Bakanının Moskova yolculuğu, memleketimizde iyit karşılanmıştır.

Bu tasvip havasının nedenleri iyi anlaşılmamıştır. Givenilmeye bir komşu ile olan ilişkisizlikleri düzeltme çabasının iyit karşılanması, Birleşmiş Milletlerde destek sağlanmak, fındık, tütün satmak gibi günlük çıkar hesaplarıyla izah edilemez.

Hükümetlerin, günlük hesapları basset diplomasi oyuları peşinde koşmaları mümkün değildir. Fakat böyle bir politikanın, «Moskof düşmanlığı» ile yetişirilmiş çevrelerde dahi tasvip görmesi, ancak günlük hesapların çok ötesinde köktü nedenlerin varlığı ile izah olunabilir.

Kıbrıs olayları ona gergin, serî bir şevidde ortaya koymustur. Türkiye, ekonomik ve politik bağımsızlığını geniş ölçüde yitirmiştir, bir yarı sömürge ve peyk haline gelmiştir. Bol edebiyat ve hür fikre baskı ile gözlenmeye çalışan bu gerçek kendini zorda kabul ettiğince, imparatorluklar kurmuş ve esir milletler arasında ilk bağımsızlık savasını vermiş bir ülkenin çocukların, kölelige boynu büyük rüya göstermesi inkansızdır. Batı ile ilişkisizlerin göden regürlümesi, tek taraflı bağlantıların kopartılması, millî menfaatlerimiz bahis konusu olunca serbestçe hareket edebilme imkânlarının sağlanması gibi fikirler bu ortam içinde fikirlerin ve Atatürk'ün dış politikasına dönük özlemi kendiliğinden dile getirmiştir. Böylece Kıbrıs meselesinin açığa çıkartığı haysiyet buhranı, millî bir uyamışın hareket noktasını teşkil etmiştir.

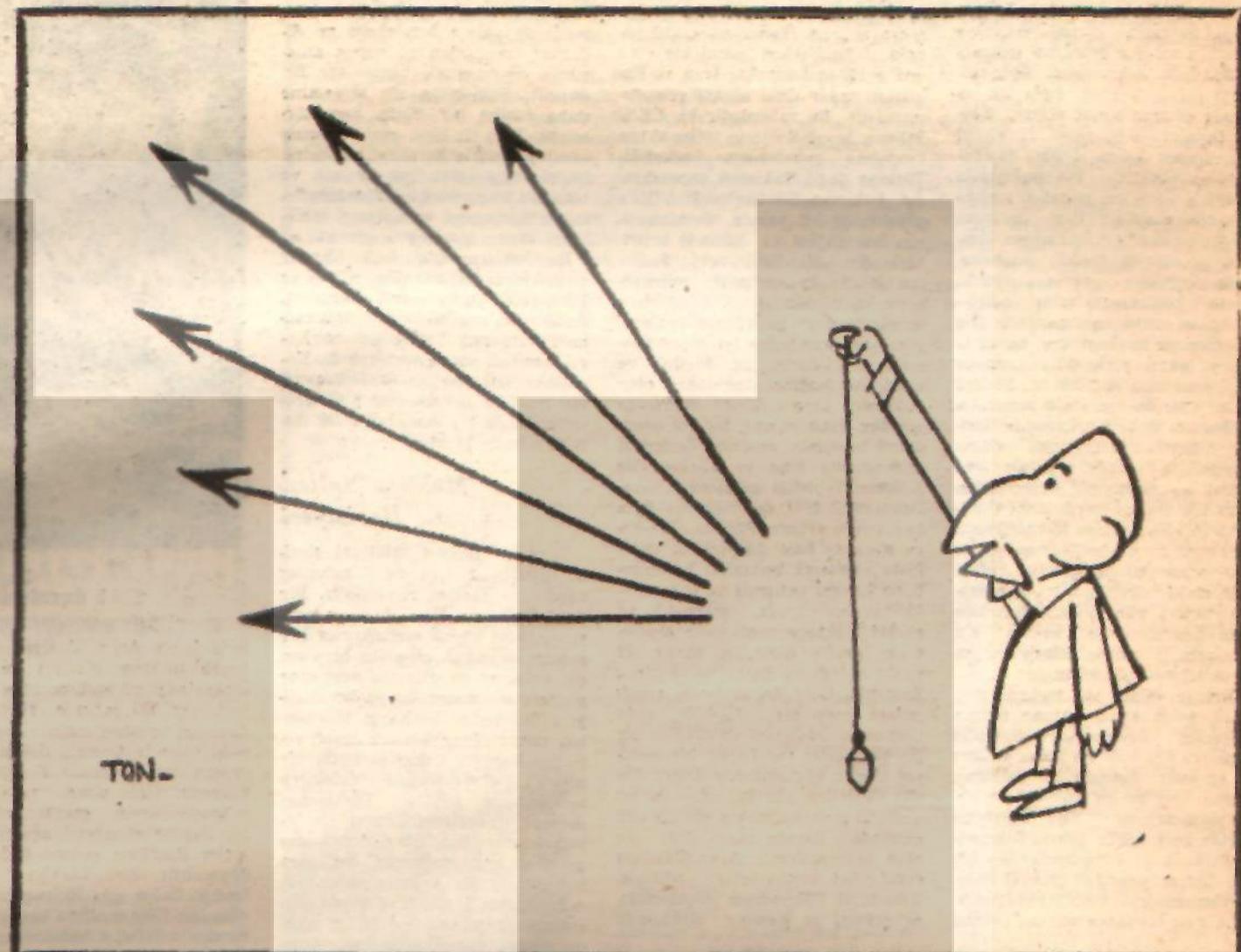
Moskova yolculuğunu temel nedenlerini yüzeydeki ufak hesaplar neler olsun, içe içen güçlenen bu millî uyanış hareketinde aramamıştır. Artık anlaşılmıştır ki, dinya çapında bir mütadeleye girişmiş iki devden herhangi birinin eteklerine sarılan ufak memlekât devlerin kısıtlıktan yoksun bir oyunculuğa haline gelmeye mahkümudur. Hele işin içine, kapitalist ve emperyalist çıkarlar girince, ufak memlekât tamamen yok olma tehlikesiyle karşılaşabilir.

Devletler arasında, geleni barış isteği ve fakir memlekâtlerin dayanışmasından alan bir denge kurmadıkça, ufak ülkelerin, millî çıkarlarını uygun kişilik sahibi bir iç ve dış politika uygulayabilecek mümkün gözükmemektedir.

Atatürk, en güç şartlar altında bu dengeyi kurmayı başarmıştır. O tarihlerde dünya, Batı emperyalizminin oyunculuğu iddi. Ekonomik istilâlitik ve silah zoruya, sömürge ve yarı sömürge haline getirilenin dânyanın, kölelikten kurtulmasının uzak bir hayal sayılmaktaydı. Atatürk, gerçek bir tutumla emperyalizmin kölej zincirlerini kırmasının bilinmiş Lord Gurzon'ların «Birkaç yıl sonra gene elimizdesine» tarzındaki yabana atılamayacak tahminlerini, yeryüzünde mevcut bütün ülkelere ve özellikle komşularla, on yargıları kapılmadan kompleksiz dostluklar kurarak bossa çektmüştür. Bu gerçekten son derece güç bir ihti. Zira Atatürk devrinde, son derece geleni Batı emperyalizmine karşı koymak hiç böyle yoktu. Emperyalizm, Çin ve Hindistan gibi yarım milyar nüfuslu ülkelere daha kolayca boyun eğdirecek güçte idi. Atatürk, «Cihanda sulu» politikasıyla, tek devî bir dünyamızı imkânsız şartları içinde, bağımsızlığımızı ve kişiliğimizi korumayı başarmıştır.

*Yurta Amerika,
Cihanda Amerika*

İkinci Dünya Savaşından sonra, devletlerin ikileşmesi, millî kurtuluş hareketlerini bir hayli kolaylaştırmıştır. Nitelikin

iki devî bir dünyada, esir ülkeler siyasi bağımsızlıklarını çok daha elverişli şartlarda elde etmişler ve bunlardan çoğu, millîyetçi bir iç ve dış politikaya, siyasi bağımsızlığın temel şartı olan ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmeye koyulmuşlardır.

Türkiyemiz ise, kendine geleni yitirmeyen sosyal grupların elinde, tersine bir gidişin kurbanı olmuştur. En ufak destekten yoksun durumda, silâhhî bir saldırıyla dağ ugrayan ufak Finlandiya, imkânsız şartlar altında kişiliğini ve bağımsızlığını koruyabilişen iken, memlekêtimiz, tam bir gaflat ve İhanet içinde, «yurta Amerika, cihanda Amerika» politikasına peyklestirilmiştir.

Halbuki 1960 sonrası uzun menzilli füzeler çağında, Soğuk Harbin zorunlu olarak gevşemesiyle fakir ülkelerin millî çıkarlarını ön planda tutan bağımsız barış politikaları yürüttüleri son derece kolaylaşmıştır. O kadar ki, 1964 yılında, peyklerde dünyaca ünlü olan müzecilik ülkeleri gözleyle bakılmaya başlamıştır. Soğuk Harbin şiddetli yıllarda mazur görülebilecek ittifakları önemini geniş ölçünde yitirmiştir. Nitelikin Amerikanın en büyük dış politika otoritelerinden Henry A. Kissinger, dikkatli okuyucuları arasında Sayın İnönü'nün de bulunduğu Foreign Affairs dergisinde sunuları yazabilmektedir:

«Nükleer çağın özelliklerinden biri, tüm devletlerin millî çıkarlarının daha belirli hale gelmesidir. İki başlı bir dünyada, tarafardan birinin nübü bir kazancı, ötekinin mutlak zayıflamasına tekabül etmektedir. Bu sebeple nükleer silahlara sahip devletlerden hiç biri, ötekinin herhangi bir bölgede büyük ilerlemeler kaydetmesini kabul edemez. Bahis konusu bölgeyi bir ittifakla korunmuş olup olmaması, artık öneMLİ deildir. Nitelikin tarafsız bir Hindistan, Çin saldırısı sırasında, benzer şartlarda müttefik Pakistan'a gösterilecek olanın farklı şekilde

Amerikan destekinden yararlanmıştır. Bu şartlar altında, tarafsızlar ile müttefikler arasındaki ayrim azalma eğilimindedir. Bir ülkenin müttefik olmaktan kazanacağı çok az şey vardır ve tarafsızlığı seçmekle de gözle alacağı tehlîke pek azdır.

Boğazlar, Orta Doğu petrolü ve Afrika koruma bakımından öneMLİ sayılan bir Türkiye de bir saldırı karşısında, bir ittifaka bağlı olup olmamasına bakılsın, füzeler çağında aynı şekilde korunacaktır.

Bati ittifakı, bu son gelişmelerin ışığı altında değerlendirilmelidir. Türkiyedeki tarzda bir Amerikan ittifakı, vatanın ağır savunma yükü altında lüksüz tehlikekerle karşı karşıya bırakarak ve kânnâme Socillîglüne yapma niteliğini yitirmiş statükocu sosyal grupların egemenliklerini memlekêt zararına olarak uzatmak gibi olumsuz sonuçlar doğurmıştır. Bir memlekêtin yöneticilerini, uyuşkuşa ve dilenciliğe alıştığı ölçüde, verilen dış yardımlar fayda değil, zarar getirmiştir. Ayrıca, öneMLİ yitiren, kalkınmamız ve kalkınma için gerekli kişiliğe kavuşmamız açısından zararı olan ittifakın Kıbrıs gibi millî meselelerde, «Sizi koruyanız, NATO silâhlarını keyfinizce kullanamazsunuz» tarzındaki gerçeklerle nasıl işteildiği unutulmamadır.

Bu sebeple, Atatürk'ün ne Samanya, ne de Stalin Amcaya boyun eğmeyen ve bütün ülkelere dostluğu hedef tutan «Yurta sulu, cihanda sulu» politikasına dönüs, millî kurtuluş ve uyanışımızın temel şartı olarak ortaya çıkmaktadır. Moskova ziyareti, bu yıldan gerçek millîyetçi çevrelerde destek görmüştür.

Millî Kurtuluş kervanının sonrasında kalan Iran ve Pakistan gibi ülkeler dahil,

bizden çok daha önceavaşavaş bu yola yönelmişlerdir. Türkiye, bu Asyalı müttefiklerinden çok daha sonra, Dışişleri Bakanının Moskova ziyaretiyle kişilik ve bağımsızlık kazanma yolunda, gittikçe güçlenen millîyetçi akımı uyarak, gec ve ihtiyath bir adım atmaktadır. Sovyetler Birliği, bağımsızlık ve kişilik ihtiyacını iyili degefendirdiği, bağımsızlığını güzelleştirecek her türlü davranıştan kaçındığı ve Kıbrıs bir haysiyet meselesi olarak bizim için öneMLİ anladığını ölçide bu ilişkisizlerin gelişebilir ve Türkiye'nin Atatürk politikasına dönmesi kolaylaşabilir. Bununa beraber, gücün Amerikan'dan alan kökü dışarda statükocu kuvvetlerin ve milyon bir bürokrasinin mukavemeti küfürksememelidir. Amerikan'dan fazla Amerikalı bir Dışişleri personeli, statükocunun değişimine, Millî Birlik Hükümetinin Cezayire ve tarafsız ülkelerle yaklaşma politikasında görüldüğü üzere, atalefîn verdiği korkunç bir güçle karşı koymaktadır. Varlıklarını ancak Samanya'nın desteği ile devam etturebileceklerini sezmiş siyasi teşekküler ve kökü dışında büyük ekonomik çıkarlar, dejektifliği öneMLİ için her çareye başvuraklıdır. Büyük ekonomik dış yardım sağlayıcı ve askeri yardımlar, statükocunun gereklisi ve baskı aracı olarak kullanılsakta.

Türkiyenin bugünkü gelişme aşamasında, ancak İnce, tarihi kişiliğinin verdiği güçle, millîyetçi akımlara dayandığı ölçüde, bu kökü dışarda mukavemet yolu var, teker teker kirabilir ve 1964 yılı dânyasına uygun bir dış politikamızı toplayıcı ve askeri yardımlar, statükocu üzerinde ciddî bir kalkınma ve ilerleme hamlesi zeminini hazırlayabilir.

Doğan Avcıoğlu

İnönü, Moskova'ya gidecek mi?

Moskova görüşmeleri bu yolculuğu hazırlamak bakımından önemlidir

Diş politikaya yakından ilgili bir CHP'li gelen, Moskova ziyareti dolayısıyla, «İnönü, sonuna kadar sabrett. Amerika ile bir mutabakata varma yolunda her çareye başvurdu. En ümitsiz gözükten ihtimalleri bile denedi. Söylenecek söz kalmayınca, daha başımsız davranışma zorluluğu ortaya çıktı. Bu sebeple Moskova teması in hakkında, Amerikanın söyleyeceği birsey yoktur. Eğer ilk temaslar olumlu sonuç verirse, Sovyet Dışişleri Bakanının Türkiye'yi ziyaretinden sonra Inönü Moskova'ya gidecektir. Diş politikada önemli gelişmeler, ancak o zaman mümkün olabilecektir» diyordu. Gereken Dışişleri Bakanının Moskova yolculuğu, Yunan Başbakanı, İngiltere ve Amerikanın Enosis'i benimsediklerini açıklamasından sonra yapılmaktadır. Ne Amerika, ne de Ingiltere, bu açıklamayı tekrip söyle dursun, tevile dahi yanaşmış değildir. Sadece bizim Amerikan'dan fazla Amerikalı olmakla ünif Hariciyemiz, kendini Amerika ve Ingiltere adına konuşmaya yetkili sızarak tevvel yolları araştırmıştır! Amerikan'dan gelen tek ses, oy derdindeki Goldwater'in «En sağlam müttefikimiz Türkiye'yi de kaybediyoruz» şeklindeki seçim konuşmasıdır. Yalnız aynı Goldwater, bu konuşmasından birkaç gün önce, Amerikalı Ram liderlerine gönderdiği bir mektupta tamamen Enosis'ten yan olduğunu müjdelemiştir.

Türkiye böyle bir terkedilişten sonra, artık kendi yolunu sarma ihtiyacını duymustur. Erkin'in Moskova seyahati, bu yolda attılmış ilk adımındır. Ashinda bu yolculuk çöktań beri ve en yüksek seviye de yapılmışydı. Zira Moskova çöktań beri, bütün dünyâ ülkelerine mensup devlet adamlarının uğraşı haline gelmiştir. NATO müttefiklerimiz gibi, CENTO müttefiklerimiz de Moskova yolunu çöktań

tutmuşlardır. Türkiye bu bakımından en geride kalan memlekettir denebilir. Nitelikle Sovyetler de, «Münasbetlerimiz Iran seviyesine getirelim» diyerek, diliyayı ne kadar geriden takip ettiğimizi belli etmiş olmaktadır. Gerçekten Amerikanın dömen stuyunda gitmeye almış Hariciyemiz, dünyadaki değişiklikleri görmekte ve ona ayak uydurmaktı Iran ve Pakistan kadar dahi başarı göstermemiştir. Bu sebepledır ki, CENTO'nun Aşyalı üyelerin yalnızlıkta kurtulma çabalarında önderliği, Türkiye değil Pakistan yapmaktadır. Pakistan Büyükelçisi YON'e gönderdiği bir yazıcı, memleketinin önderliğini şu sözlerle belirtmektedir: «Hindistan haric, Pakistan bütün konsularıyla münasebetlerini düzeltmiş ve münasebetlerini daha da geliştirme yoluna gitmiştir. Kendisine iyi niyet gösteren her devlet iyi dostluk ve kardeşlik bağları kurmakta olan Pakistan, Asya - Afrika blokunda gitmekçe dahu önemli bir rol oynamaya başlamış ve onun önderliğine sonundan Iran ve Türkiye ile Bölgesel İşbirliği anlaşması imzalanmıştır... 1947 de bağımsızlığını kazanmış zaman Pakistan, Doğu'ya nazarın Batı dünyası ile dâha fazla müsterek noktaları bulunduğuna kanaat getirmiştir ve o zamanın şartlar altında, tarafsızlık ve eskeri bloklara katılmama siyasetinin, pratik olmadığı kadar iki yüzü olduğuna karar vermiştir... Zamanla, Batılılar arasında tarafsızlara karşı bir değişiklik gözle çarpılmıştır ve evelce bir günah sayılan tarafsızlık bir mezeyet olarak görülmüştür. Diğer küçük devletler gibi Pakistan da bu değişikliği farketmekte güçlük çekmemiştir. Esasen onun Batı ile olan anlaşmaları, Arap Dünyası tarafından yanlış tefsir edilmiş, Komünist Dünyasının düşmanlığını çekmiş ve Keşmir davasında

Hindistanın hakimiyetini kuvvetlendiren bir bahane olmuştur. Memlekette yaşa yaşa Pakistan'ın Batı tarafcharlığının Doğu bloku ve tarafsız memleketlere karşı bir düşmanlık olarak yorumlanıldığı kanaat yerleşmeye başlamış ve Pakistan kendisini müttefikleri tarafından yalnız bırakılmış ve diğerler tarafından da yanlış anlaşılmış bir durumda bulunmuştur. Bu kanaat, Pakistan'ın dış siyasetine daha realist bir görüş kazandırmıştır. Batı ile olan taahhütlere sadık kalmakla beraber, kendisine iyi niyet gösteren her devletle ve bilhassa komşularıyla münasebetlerini geliştirmeye ve bölgesel işbirliğini artırmaya teşvik etmiştir.»

Bu Pakistan görüşünü, Kasım ve Pakistan kelimelerini Kıbrıs ve Türkiye ile değiştirek okusunuz, Ankaranın bugünkü görünüşünü bulmuş olursunuz. Yalnız Ankara, Karadeniz çok sonra ve biraz da Karadeniz'in telkinleriyle, Pakistan'ın bir politika denemesine girişmektedir. Böyle bir denemenin ilk duracı, elbette ki Moskova'dır.

Mehlika Sultan Hariciyesi

Türk - Sovyet münasebetlerini düzeltmek için ciddi sebepler vardır ve şartlar elverişlidir. Bir defa Doğu ve Batı Blokları arasında, kısa vadeli sertleşmeler her zaman mümkün olmakla beraber, bir anlaşmaya uzlaşma devresine girmiştir. Sonra Sovyetler Birliği, Türk'iyeden herhangi bir topnak talebi olmadığını ve kendi rejimini kabul ettirmeye yolunda bir niyeti bulunmadığını defalarca açıklamıştır. Ayrıca Türk'iyenin mevcut ittifaklarını karşı bir itiraz yoktur. Batı ülkeleri uzlaşmalarını araştırırlarken, bazı şartlar altında bir yakınlaşmayı reddetmek, milli menfaatlerimiz açısından gerekten bir gaflat olurdu. Ancak Amerikan'dan fazla Amerikalı kabile bir memleket, böyle bir durumda hareketsiz kalır. Kaldı ki kalkınma yoluındaki memleketimizin geniş ham maddesi ve makina satabilecek ve kredi verebilecek durumda bulunan ve aynı zamanda ihracat mallarımız için hizmetçi pazar teşkil edebilecek olan Sovyetler Birliği ile münasebetlerini iyileştirmekten sağlanacağı büyük faydalardır. Kıbrıs meselesi de, Enosis'i Batıya karşı, bağımsızlığı savunan Sovyet görüşü, Türk tezine çok daha yakındır. Yalnız ortada, kırılmazı ciddi çabalara ihtiyaç gösterecek olan bir güvenilirlik mevcuttur. Sovyetler Birliği, Türk yakınılaşmasının Kıbrıs dolayısı vuku bulan geçici bir flörtten ibaret olmasından endişe etmekte ve geçici bir flört için yükselen eğilim taahhüt-

Başbakan İsmet İnönü
Kökü dışarda mukavemet yuvalarını yakabilir

lerle başta Arap ülkeleri olmak üzere tarafsız ülkeleri ve hattâ Makarios'u güçlendirmekten çekinmektir. Bu sebeple, Türkiye'ni dayanışmalarından emin olmadıkça, politikasında önemli değişiklikler yapmaktan Sovyetler Birliği çekilmektedir. Hele ticari ve iktisadi münasebetlerin geliştirilmesinde, hiç debole ekonomik açıdan, Sovyetler Birliği'ne sadece fedakârlık düşecektir. Zira Türkiye, tütin, findik, fırız gibi ihtiyaç maddesi olmayan ikis mallara karşılık, her tarafa müsterisi bulunan makine, tezhibat, sanayi ham maddesi ve kredi isteme durumundadır. Bu sebeplerle, Sovyetler Birliği'ne gönüllere anlayışın, bog yere yapılmasından korkmaktadır.

Türk Hariciyesinin Mehlika Sultan edâh tutumu da işleri kolaylaştırmamaktadır. Amerikan'dan fazla Amerikalıların kazanan Hariciye, Sovyetler Birliği ile müzakereyi, tarafımızdan gösterilen bir «İftitâf» iması gibi görme eğilimindedir. Aşikindan karşılıksız fedakârlık bekleyen bir Mehlika Sultan azemetiyle lütfen konuşmaktadır ve en ufak bir engel karşısına ışıkla uzaklaşacak kadar nazlıdır. Nitelikle Dışişleri Bakanlığı İkiliş Dairesi, ticari münasebetlerin geliştirilmesi konusunda komik bir rapor hazırlamıştır. Suzan haberlere göre rapor, İslamiyyen solatına ve elektrifikasiyon işleri bakımından büyük önem verilen Keban barajının diş finansman problemi ise ortadadır. Türkiye bundan başka yılda 60 milyon dolarlık petrol ithal etmektedir. Niçin de bu ihtiyaçları memleket dahilinde karşılanabilmesi için, Türkiye'de gerekli fabrikaların yapılması ve petrol arama faaliyetlerine hız verecek ekim planlarının TÜRKİYE Petrolleri Anonim OrtaklıĞına temin edilmesine ihtiyaç vardır. Bundan ise her defasında başlayan iyi iktisadi münasebetleri kendi fâsî defâsi için, doğanın bir Türk - Rus kliring anlaşmasıyla sağlanamaz. 1954-64 döneminde sadece İKA Ajansının iki ülke arasındaki ticari ve iktisadi münasebetlerle ilgili olarak verdiği haberleri kısaca gözden geçirsek bile görüürüz ki. Ruslarla bu 10 yıl içinde münasebetleri geliştirmek için yaratılmak istenen havâ dâimâ, bu havânnâ yaratılması tâkiben başlayan kliring müzakereleri ve bu müzakerelerin meydâna getirdiği tatbik kâbiliyetlerini olmayan anlaşmaların olumsuz seyrî içinde ortadan kaldırılmıştır. Ne var ki nâzenin Hariciye, hâlâ kliring anlaşması mîrovulu içinde dir ve elde kalımsı tütin ve findiktan başka satacak mal olmalıdır halde serbest dövizle ticaret yapılması istemektedir. Hele Ereğli Çelik gibi dev bir yatırım da, üç Amerikan firmasının hem alıcı, hem satıcı, yanı hem kâdi, hem dâvaci durumuna getirilmesinde en ufak bir sakıncı görmeyen Hariciyenin, Sovyetler için hâleye şirme zorluluğunu ileri sürmesi, komikliği de aşan bir

BAGIMSIZLIK GÜLÜ

Yerden alıp, o gülü
Hangi gülü?
Bir topçu neferinin
Sakaryalı yaz toprağında,
Sıcak kan gülü.

Ahip koklamak o gülü
Hangi baharda?
Türkçenin özgür kırlarında
Türklerde burcu burcu
Biletilerin and gülü.

Bir basmadan alıp o gülü,
Hangi basmadan?
Nazilli fabrikasından
Pamuğumuzdan, emeğimizden
Dokuduğumuz halk gülü.

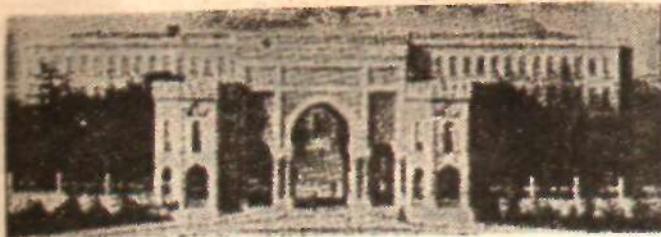
Hoyrat ellerinden alıp o gülü,
Kimin ellerinden?
Uzak Tekşashı çobanların,
Bilmediği, uğruna can vermediği,
Türkiyeli o çileler gülü.

Yerine koymak, kutsamak o gülü,
Hangi yerine?
Mustafa Kemal'in bahçesine
Bir ulusun suladığı, beslediği
Yedi veren bağımsızlık gülü.

Ceyhun Atuf KANSU

İki Dışişleri Bakanı: Grönnyko - Erkâr
Pesrevi.

Üniversite: Kara çelenk

Üniversitede için için genişleyen huzursuzluk nihayet su yüzüne çıktı ve İstanbul Üniversitesi'nin açılışı kara bir çelenkle kutlandı. Böylece 27 Mayıs öncesi günlerde yanyana olan hocalar ve öğrenciler, hocaların 27 Mayısı anıyatamaları yüzünden, bugün karşı karşıya gelmişlerdir. Çatıma, Eevet Güresin'in deyimiyle «adeta sınıf kavgası haline gelmek istedidim» göstermektedir. Fakat «Muhitar yöneticiler hâlâ başlarına gelenlerin nednelerini fark etmemiştir. Ortaya çıkan karma pedergâhı bir zihniyetle, öğrenciler nasıl yöneticilere karşı gelir gibi söyle ait meselerden ötesini görmemektedir. Nitekim emektepler olmasa maarifi ne güzel idare ederdim» diyen naizin yalnızlığı içinde yeni yıla başlayan Rektör Ord. Prof. Ömer Celal Sarı, «Bizi nigâz düşman telâkki ediyorlar, anlayamadım. Olup bitenlerden hem Üniversite hem memleket zarar görüryor...» dierek, yöneticilerin meselerden ötesini görmemektedir.

Gencik, 27 Mayıs'tan sonra, doğum sancılarını çektiğimiz yeri bir Türkîyenin öncülüğünden yapan bir Üniversite istiyordu. Memleket meselerini aratıp, yeni ve cesur fikirler ortaya koyan, ileri bir Türkîyenin mücadelesini verebilecek bir Üniversite. Halbuki karşısında, ufak kişisel hesapların pesinde bir medrese düzeni buldu. Gazetelere zaman zaman akseden çeşitli skandallar nüfus arasında koltuk ve menfaat cekismelerini gözler önüne serdi. Böylece 27 Mayıs öncesi bînî yıkıldı ve Gencik Üniversitede değil reform, devrim yapılması gerekliliğine inandı. Nitekim hocalar mücadelede, ortak aksiyonun güzel bir örneğini verebilecekleri, meseleri Üniversitede kökü bir reform açısından gördüklerini israrla belirtiyorlardı.

Talebe teşekkülerini Üniversitenin açılışı dolayısıyla, gençliğin gönüllerini ortak bir bildiri ile dile getirmişlerdir. Sıkışmalar 12 madde halinde toplanmıştır:

1 — Sınıfta buraktığı bir kız öğrencisi gececegi vadide muayenehanesine çağrarak ifsal eden, tekrar gelmediği için gene sınıfta burakan ve öğrencinin intiharına sebep olan, 1960 yılı Temmuz ayında Üniversite-

nin büyük kapısında, yüzlerce Üniversitelinin önünde ifsal edilmiş kızın babasından ödülüresi dayak yiyen, nasaşa bir fırsatı bulup fareler gibi kaput kurtulan öğretim üyesi bu Üniversitede.

2 — Tam bir özgürlük içinde ilim yapabilenler düşüncesiyle verilen ilmi muhtariyetin tamamen tersine döndürüldüğü, sur kendi özel çıkarlarına paravan olarak yöneticiler hâlâ başlarına gelenlerin nednelerini fark etmemiştir. Ortaya çıkan karma pedergâhı bir zihniyetle, öğrenciler nasıl yöneticilere karşı gelir gibi söyle ait meselerden ötesini görmemektedir.

3 — Kendileri yetmeyorsunuz gibi, yakınlarının eocuklarının istifade edebilmesi için öze kararlar aldırtarak imtihansız diledikleri Fakültelere öğrenci kaydettiren Öğretim Üyeleri bu Üniversitededir.

4 — 15 ay evvel yerilmiş tarihi içra kararını, 12 ay evvelki iptal kararına ait Danıştay karar ilâmmi, bilerek ve isteyerek tatbik etmeyen, düşük devrin yöneticilerinden, Üniversitemizin Fakültelerinden birinin Dekanı, Anayasamın 132.inci maddesini ihlîl etmiştir. İş bununla da bitmemiş tehir-i içra kararını, kendine özel bir davranışla uygunlamayı söylemektedir. Oysa 27 Mayıs'tan beri Fakülte Profesörü 15 aydan beri üzerinde saklayıp, muameleye koymayarak ender rastlanan bir suç işlemeye rekora karmıştır. Bu durumun en ilginci tarafı Anayasayı hazırlayan ve onu korumakla görevli bir Üniversitenin bizzat kendi hazırladığı Anayasamın katiline karşı en küçük bir tepki göstermemiştir. Oysa 27 Mayıs devrinde aynı suçu işleyenlerin uğradığı İlkbâbet ortada iken bahsi geçen kimselerin ve onları koruyucularının çekinmeden benzeri suçu işleyebilmeleri Mafia getesine taş çıkartan, nasıl toplum üstü kudrete sahip oduklarını ve bu güce toplum mutluluğu aleyhine sıri kendi menfaatleri içine ne korkunç şey yapabilecekleri ortadadır.

5 — Yıldız 1650 saat görev yapmaları gereken öğretim üyelerinin, 50 ile 85 saat arasında çalışıkları gözünde bulunuyorsa, toplumu nasıl sömürdüklerini ve sâhih ücretlerini cağıtları iş sahnebine göre nasıl 20.000 liraya getirdikleri anlatılır.

6 — Özel çalışma yerlerindeki gellirler karşılığı ödenen vergiler izlendiginde, en çok kazanan öğretim üyesinin yıllık geliri 40.000 lira civarındadır. Oysa aynı adalarların aylık geliri 40.000 liradır.

7 — Bütün Üniversite Öğretim kadrosu içinde, Üniversitede olduğu da işi olan Profesörlerin öğretim kadrosuna oranı % 70-75 civarındadır.

8 — Öğretim üyeleri içinde Bankalarda, Ticaret ve Sanayi Odalarında, İdare Meclisleri ve benzeri yerlerde çalışanlar % 35-50 oranındadır.

9 — Özel okullardaki başarı oranı % 93 olan aynı öğretim üyelerinin, Üniversitedeki başarı oranı % 6-8 oranındadır.

10 — Uluslararası bilimsel kongreye götürdüğü çalışmaya müstahdem yaptıran öğretim üyesi bu Üniversitededir.

11 — Genç nesillere Doçentlik belgesi verirken, kendisi hayatı bulunduğu sürece meslekleri ile Yazihane, Mua-yenehaneye ağıtıcılarına dair söz alan öğretim üyesi bu Üniversitededir.

12 — Bilimsel Dolandırıcılar bu Üniversitededir.

Sunu önemle kamu oyuna açıklamak isteriz ki: Üniversitemiz kendinden beklenen bilimsel çalışmaya baglamalı, ulus gerçeklerine eğilmelidir. Bu görüş açısı içinde muhtariyete hürmet ediyoruz. Bunur dışında bir muhtariyet millî hâkimiyete ve Anayasaya aykırıdır. İtaat etmeyeceğiz.

Üniversitede talebe ve hocası bir bütür kabul ediyoruz. Sosyal gelişmeyi önleyecektir, öğrencilerin zimrelerin ve mutlu anlayış menfaatlerini koruyacak, kusaca ATATÜRK düşüncesine ilham edecek, her tasarruf, her düşünci sagduyuuz, gerçeğin yanlış ve yılmaz yarını ile muhakkak yere serilecektir.

İddialar korkunçtur, fakat bunların çoğu herkes bilinen, hele Üniversite yöneticilerinin herkesten önce bilmeleri gereken meselelerdir.

Ne var ki, yöneticiler Osmanlı'nın «karşılık idaresi» kanununa uyarık, bu meseleleri görmemekten gelmişlerdir.

Nitekim Rektör Sarı, şimdî de «İtham edilenlerin kim olduğunu bilmeliyiz. Şübhelerin neye dayandığını da göstermek suretiyle bildirmelerini rica ediyoruz» diyecek, büyük bir idarecilik göstermeyecektir. Oysa Üniversite hocalarının idare reisliği şeylerde, özel yûksekokullar hayatı, fikir hürsizliği, pahalı kitap, az çalışma, Danıştay kararlarını dinlemeye yöneticilerin kendileri çektikten koyarak, Üniversitenin muhtariyete laik olduğunu belirtmeliyidiler. Fakat yöneticiler, bu asıl huzursuzluk kaynaklarının farkında degillerdir. Farkında olmadıkları için de iş genelere düşmüştür.

Nitekim Ankara Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Emre İleri, yöneticiler bir muhtariyet dersi vermek sorunda kaldı. Emre İleri «Feza çağında ilim ve kültür yuvalarında eski misyon usullerin artuk yeri olmamadı. Üniversite muhtariyeti denilen saydeğer müessesesi sizlere dilediğiniz gibi hareket etme yetkisi vermemektedir. Millî iradenin tecelliğâhi olan Meclisin dahi denetlendiği demokratik nizam içinde, Üniversite muhtariyetini murakabesizlik anlamına alıma imkân yoktur. Üniversite muhtariyeti müessesesi, ilmi zafların ve tembelliğin gizlenmesi için kalkan yapılan bir (idari diktator) değildir» diyordu.

Istanbul'da gençlik, Üniversite yapmak için and icti: «Her zaman, her yerde, ve her durumda Atatürk'ü likeberinden ayrılmayacağımıza, Üniversitenin bilimsel ve gerçekçi bir çalışma yapmasını saglayacağımıza, ilim dolandırıcılarını, çakallarına hizmet edenleri, kanunu, yönetimlikleri kendi menfaatlerine alıt edenleri, muhakkak bu ilim kâbesinden kovacağımıza yemip eder kendimiz Türk Ulusuna adarız.»

Öğrenci arkadaşlarına seslenen Millî Türk Talebe Birliği Başkanı Yüksek Çengel de: «Büyük Atatürk tarafından Batılı anlarında ilim yuvası haline getirilen Üniversite kursları, maalesef bugün, ilmi kişisel çıkarlarına alıt eden, menemekimizin sosyal ve iktisadi gerçeklerine eğilmiyen, ilmi haysiyetin yoksun bir takım söyle öğreticiler tarafından istilâ ve işgal edilmişdir. Üniversiteyi içinde bulunduğu sürece meslekleri ile Yazihane, Mua-yenehaneye ağıtıcılarına dair söz alan öğretim üyesi bu İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Bas-

kanı Osman Zeki Telci, Üniversiteden kendi içinde devrim yapması gerektiğini söyleyerek: «Öğretim üyeleri kendilerini yoktan var eden devleti eğitim sisteminin zararına, bugün farsat buldukça diploma ticareti yapan mutlu azınlığın yüksek okullarına koşmaktadırlar gerçeğine deignerdi.

Belki bazı çevreler Üniversiteden alttan gelen bu reform mücadelenin sertliğini yadrigıcaklardır. Fakat Eevet Güresin'in belirttiği gibi «İlmi muhtariyeti korumak için getirilen idâri muhtariyet müessesesinin sınırları içinde, uygulamaların ve kişisel davranışların, muhtarietten çok başlıoğlu kayması

GERÇEK SAYGISI

Bilim Esnaflığına Karşı

Fethi Naci

TÜRK toplumunda bilime de, bilim adamlına da her zaman gerekli saygı gösterilmiştir. Halkımız, belki de bilim adamlarından daha açık seçik olarak, bilimin başlica amacının insanlığın refahına hizmet etmek olduğunu sezmiş, bilime bir kurtuluş yolu olarak bakmıştır.

27 Mayıs sabahı, hâreketle başlamastyla birlikte İstanbul Üniversitesi Rektörü ile birlikte öğretim üyeleri Ankara'ya çağrılması bîr olmadı mı? Ne var ki 27 Mayıs'la bu yana bilim adamlarımızın, daha doğrusu, Üniversite öğretim üyelerinin büyük coğulluğunun gösterdiği laiklik olmadıkları açık ortaya çıktı. Birileri toplumunda biriken bir gelişmenin birdenbire su yüzüne çıkması karşısında şaşnevlerdi. Az gelişmişliğimiz, bilincine varanlar kendi da meslelelerimize millî çözüm yolları ararken, günlük başında, gençler arasında, açık oturumlarda ülkemizde gerçek meseleleri tartışırdı. Üniversiteden bu gelişmeye ayak uydurmadığı, bu gelişmeyi izleyemediği, «Ne yapmış?» ların hiçbirine cevap veremediği gitgide bârici bir biçimde görüldü.

Universite, ne yurt dışındaki uluslararası gelişmelerle gerekin ce ilgileniyor, ne de yurt içindeki olayları, gelişmeleri?

Siz hiç çağımızın en önemli meselelerinden biri olan nükleer silâhlarla karşı savaş konusunda Üniversiteden bir ses yükseldi mi duydunuz mu?

Siz hiç az gelişmişliğimizden kurtulmamızın işin yeryüzünde sürekli bir barış şart olduğu konusunda Üniversiteden bir ses yükseldiğini duydunuz mu?

Bilim adamlarımız bütün bunları kendi ligi alanlarının dispanda saydılar. Usteliğ yeri ve yabancı kuynıklardan sağladıkları bursları dormadan dış tilkelerle gidip oralarda meslektaşlarının bu konularda seslerini nasıl duyurduklarını gördükleri halde! Yöneticilerizerde nasıl baskı yapıtlarını gördükleri halde!

Ya ekonomik kalkınmamızın ve bağımsızlığımız ortaya kardığı meseleler?

Vergi reformu nu söz konusu ille Üniversiteden bir profesör çıkış özel sektörün zaten çok vergi ödediğini, daha fazlası na katlanamayacağını söyleyecektir!

Sosyal adaletin gerçekleşmesi için Toplu Sözleşme ve Grev dönenine mi girdi? Sendikaların gelişmesini önlemek, işçilerin haklarını almak için geciktirmek için doğru işverenlerin himmetine!

Das politikada bağımsızlık mı isteniyor? Eline fırsat geçer geçmez devlet radyolarından millî hâsiyetimiz yakışır bir das politika isteyenlere iftira ve bizi bağımlı bağımlı duruma düşüren das yardımına! Başkaların yardımına!

Eğitim reformu ve halk çocukların eğitim imkânları bakımından fırsat eşitliğine kavuşturulması mı? Ver elimi özel yüksek okullar! Ne lütfüm var fırsat eşitliği sözlerine, mutlu azınlık çocukların biznesine koşmak dururken!

ÜNIVERSITE öğretim üyeleri elbette hep böyle değil; elbette dünya ve yurt gerçeklerine ilgilenen gerçek bilim adamlarımız var. Ne var ki büyük coğuluk bu tutumların sonucu olarak, bugün artık öğrencilerinin de, daha geniş çevrelerin de saygısını skybetmiş durumdadırlar. Ne bilim adamları olsalar gerekli araştırmalar yapabilmişler, yet yıldızındaki kültür birlikmine Türkiye'den de bir şeyler kazanmışlardır, ne de günümüzde bilim meseleleri varsa onlarında okunu bir davranış gösterilebilmişlerdir.

Denecek ki «Hadi Tıbbiyedekilleri nasıl geçindiklerini biliyoruz, ya esyalar bilimlerle uğraşanlar ne yapısınlar? Aldıkları para neye ince ek bir iş aramazlar mı?»

Birtakım durumlar vardır ki özel bir sorumluluğ yükler. Bugün bir bilim adama, an içeri alındığı için, özel sektörde müşavirlik ya da İdare Meclisi Üyeliği yaptığı ileri sürürek bilim adanın sorumluluğundan kurtulamaz. Onların öğrencilerine özel İkilemde gerçek oradakları bir gerçek vardır: Az gelişmişliklerde gerçek aydınlar sadece kendilerini refah kavusturacak ferdi kurtuluş yolları değil, bütün halkı az gelişmişlikten kurtaracak sosyal kurtuluş yolları aramak zorundadırlar. Geyim sıkıntısı mı? Bunu Türkiye'den yok edecek yolları aramak onların görevleri, yoksa İdare Meclisi Üyeliği içinde koşmak değil!

İlhan Osman Zeki Telci, Üniversiteden kendi içinde devrim yapması gerektiğini söyleyerek: «Öğretim üyeleri kendilerini yoktan var eden devleti eğitim sisteminin zararına, bugün farsat buldukça diploma ticareti yapan mutlu azınlığın yüksek okullarına koşmaktadırlar gerçeğine deignerdi.

Belki bazı çevreler Üniversiteden alttan gelen bu reform mücadelenin sertliğini yadrigıcaklardır. Fakat Eevet Güresin'in belirttiği gibi «İlmi muhtariyeti korumak için getirilen idâri muhtariyet müessesesinin sınırları içinde, uygulamaların ve kişisel davranışların, muhtarietten çok başlıoğlu kayması

Ahmet Güryüz Ketenci

Kalkınma planı ve vergi gelirleri

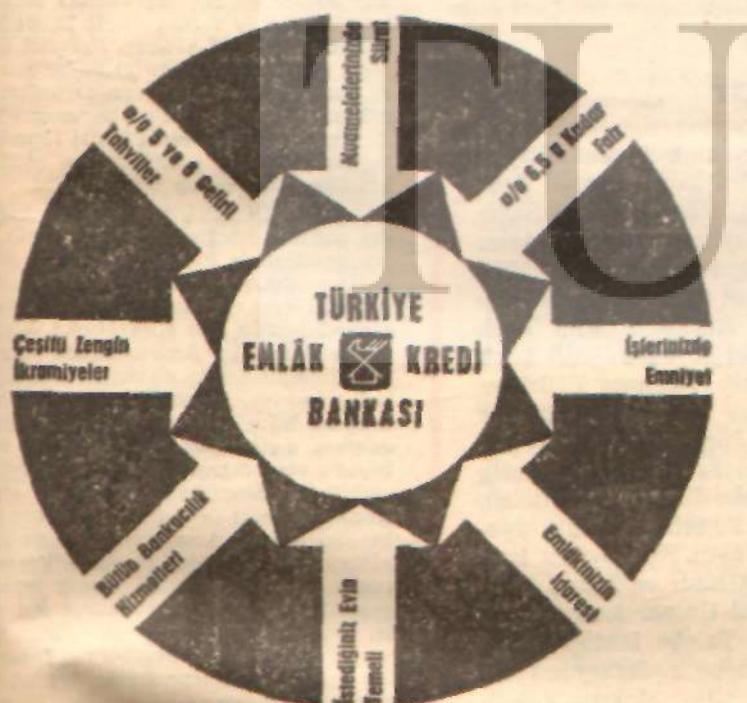
Aslan Baser KAFAOGLU

Vergi gelirleri, Kalkınma Plânunun 1964 yılı vergi hedefinin 1.6 milyar lira gerisinde, 1964 bütçe gelir ve giderleri arasındaki 2.4—2.8. milyar lira fark nasıl kapatılacak?

Sayın Başbakan İnönü ile hükümet üyelerinin bir büyük ustalığı tebrike değer. Bu, başarı kazanılamayan konuları dikkatten uzak tutabilmek ustalığıdır. Plân uygulamasının temel koşulu olan Vergi Reformu ve Vergi Gelişleri, bu konuların en önemlilerinden biridir. Geçen yıl bu zamanlar hükümet çevreleri hep Plâandan, Plânın sağlığı kalkınma hızından konuşular, bu konularda parlak zannettikleri sonuçları sonu gelmez demeçlerde açıklardı. Oysa bu yıl, konu hâlkîmet çevrelerince pek ağızla alınmaz oldu. Sadece bir ara kalkınma hizasında 3,7 olarak İlân edildiğini isittik. Başarısız olan Plân uygulaması, ekonomik yaştanımıza her yerinde, her anında kar-

Geçen yılın iyi hava koşullarının verdiği curlyetle mübahâga kaşınma hızları edebiyatı yapabilme yolu artık kapanmıştır. Bu nedenle yurta ustakla bir «nisan» havası estirilmeye uğraşılmaktır. Başka türü de yolu vok gibi bu işin Çünki bir durgunluk, bir enflasyon tehlikesi arasında bocalayan bir ekonominin Planlar Programla ligisi su götürür. Bizzat Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan bültenlerde göre, yatırımlı harcamalar geçen yılın çok gerisinde devlet gelirlerinin seyri hiç ümit verici değil... Durum o kadar tutarsız tedbirlerle geçistirilmek isteniyor ki, bir yandan emisyon hacmi genişletilirken öte yandan da finansman kilitliği nedeniyle itthalât hacmi azaltılıyor. Döviz rezervleri, azaltılan itthalât hacmine rağmen, gene de düşmektedir. İhracat, geçen yılıki düşük hacminin bile epeyce gerisinde.

Aşında kalkınmanın gerektirdiği tasarruf hacminin vazgeçilmez şartı olan vergi politikası reddedilince, Kalkınma Plâni sadece bir metin halinde kaldı. 1963'de, 1961 fiyatlarıyla 9 milyar - 1963 fiyatlarıyla 9,9 milyar lira bulması gereken vergi gelirleri tam 1,5 milyar eksiliği ile 8,4 milyar lirada kaldı. Hem de sosyal adalet ilkesini zorlayan, aile bütçelerini skuntulara düşünlük bir önem taşımamaktadır.

Eldeki bilgilere, içinde yaşanan ekonomik konjonktüre ve vergilerin ödeme özelliklerine göre, bu vergilerin 1964 yılı tahsilatları aşağıdaki şekilde hesaplanabilecektir.

Gelir Vergisi:	2.500 milyon lira
Kurumlar Vergisi:	300 milyon lira
Diğer Vergiler:	100 milyon lira
Toplam:	3.000 milyon lira

By taking more solar energy

Bu tâmmî geçen yılın vasıtâsız vergiler tahsilâtından 160 milyon lira fazladır. Bu fazalığın öneMLİ bir oranı, vergisi gayet kolaylıkla alınan ücretlerdeki artıştan ileri geldiği kanısındayız. Beyannameli mükelleflerin beyanlarında, su görünlüşe göre, büyük artış olmadığı anlaşılmaktadır.

b. Vasıtah vergiler: Bu vergilerden ithalatla ilgili olanlarda

geçen seneye göre duraklama ya da gerilimleme vardır. İthalatta alınan İstihşâl vergisi geçen senenin 453 milyon lirasına karşılık bu yıl 109 milyon gibi azımsanmayıacak bir eksiklikle 344 milyon liradır. Gümrük vergisi ise, geçen senenin 394 milyonuna karşılık bu yıl 398 milyon liradır. İthalatın Haziran ayında başlayan gerilemenin devam edeceğini de düşünültürse, bu iki vergi hasılatının geçen yıl düzeyini de bulamayacağı anlaşılmış. Bu iki vergi gibi, büyük kısmı ithal vesaiatkinden alınan damga resmi'ne dayanan Damga Resmînde de bir duraklama vardır. Bu üç vergi hasılatının yıl sonuna kadar 2 milyar

“nın yıl sonuna kadar 2 milyar çok aşan bir gelir getirmesi uzak líhtimaldır.

Diger taraftan Dabill İstihlák Vergileri ve resimlerinin durumu da parlak olmaktan uzaktır. Akaryakıt, şeker istihlák vergileri ile Tekel gelirlerindeki artışlara karşılık Emlâk alım vergisinde duraklama ve İstihsal Vergisinde hafif serileme vardır.

Bütün västah vergilerin 6 aylık tehsilat tutarı 2 milyar 806 mil-

yon lira olup bu rakam geçen senekinden sadece 95 milyon lira fazladır. (Fazlalık oranı yüzde 3,5). İthalatın seyri, canlanan konjonktürün bazı vergiler üzerindeki olumlu etkileri gibi, tâhsî-i seyrine etki yapacak bazı etkenler dikkate alınarak yapılan hesaplarda bu vergillerin toplam hasılatının 5,8 milyar lirayı bulacağı anlaşılmaktadır.

su hasılatının yüksek olduğu ay-
lar olduğundan, gelecek 5 aym
tahsilatının bu tempoda seyret-
miyeceği muhakkaktır. Geçmiş
yılların ve bu yılın tahsilat seyir-
leri izlenerek, dış yardımın ve
ziral fazla maddelerinden elde
olunacak karşılık paralar hasıla-
tıcı gözünden bulundurularak, ö-
zel gelirler tahsilatının yıl sonun-
da 2,1 milyar lirayı bulacağı ha-
saplanabilir. Bu tahsilat tahminin
Bütçe tahmininden 358 milyon li-
ra eksiktir.

Sonuc

Buraya kadar gelen açıklamalar, Devlet gelirleri tahsilatının 8.7 - 9.1 milyar lira vergilerinden, 0.6 milyar lira Devlet mülk ve gelirleri hasılatından, 2.1 milyar lira özel gelirlerden olmak üzere 11.4 - 11.8 milyar lira civarında

6 milyar 615 milyon lira olan 7 aylık tahsilat rakamlarından hareket edip gene aynı sonucu gelinebilir ve yukarıdaki tahsilat rakamları global ve maliye dışa ekonomik faktörler hesaba katılarak aynı sonucu varan hesap sekizinci bulunabilir.

Yukarıda elde olunan gelir rakamı, alınan ve daha da alınacağını sandığımız ek ödeneklerle 14.2 milyar lirayı bulacak gider bütçesini karşılamaktan çok uzaktır. Aradaki 2.4 - 2.8 milyar liralık fark, aynı zamanda 1965 programına göre hazırlanmış bir

Özel Gelişler

1964 Bütçesinde tasarruf bonosu, fonlar ve Amerikan karşılık paralarından 2 milyar 458 milyon lira civarında bir gelir elde olunacağı tahmin edilmiştir. 7 aylık özel gelirler tahsilatsı ise 1 milyar 211 milyon liradır. Ancak yılın ilk ayları özellikle tasarruf bono-

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf Sahiplerine
bir tek cekiliste

6 milyon lira dağıtıyor. Bu da bir REKORDLUR!

T.C.ZİRAAT BANKASI

40 APARTMAN DAİRESİ

5 ADET	100,000 LIRA
10 ADET	50,000 LIRA
20 ADET	25,000 LIRA
50 ADET	5.000 LIRA

AYRICA

33208 TALİHLİYE ÇEŞİTİ PARA
İKRAMİYELERİ VERİYOR

GENÇLİK KONUSUYOR

TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR?

FETHİ NACI — YÖN'ün Atatürk sa-yağ için düzenlediği açık oturuma hoş gel-di. Üniversite Gençliği, gerekli gördü-gü zaman, kendi özel sorunları üzerine ol-dugu gibi yurt sorunları üzerine de gö-rüşenin, düşüncelerini bildirmektedir. Ama belirli bazı tarihler var ki, Üniversite Gençliğinin yurt sorunları üzerindeki görüşleri özel bir ilgiyle beklenir. 29 Ekim gibi, 10 Kasım gibi...

Bütün argülmış ülkelerde olduğu gi-bi Türkiye'de Üniversite Gençliği top-lumun belli başlı ilerletici güçlerinden. Görüşleri, yalnız yurt içinde değil yurt dışında da yankılar uyandırıyor. Bu açık oturuma geniş yankılar uyandıran bir bil-dişirin söz açarak başlamak istiyoruz; 3 Ekim tarihli bildirinizde söyle deniyor:

«Hürriyet ve İstiklal havarisi İddia-larıya geri kazınmış ülkeleri iktisadi ve si-yasi bakımından istismar eden ve bu istis-marin usul ve metodlarında kapımıza bö-lünen dünyamızda son yıllarda barışın ve sosyal adaletin mütevazı temsileci olan yeni, bağımsız bir blok teşekkül etmiştir. Türkmenin de tarihi gelişimi ve Kemalist düşüncesi açısından bu blokta yer almazı kap etmektedir. Geçmiş yılların hatalı dış politika tutumunu devam ettirerek is-teyenlerin davranışlarını kendi İstiklal mücadelelerinden rahu ile kabili telif olma-dıgını açıklamak isteriz.»

Sizi bu görülsü halk oyuna duyma-ka götüren nedenler nelerdir?

...eyn haline geldik

HOSEYİN AVNI SAGESEN — 1950 denberi gördük ki, yöneticiler iş ve dış politikamızda kraldan fazla kralçı, Amerikalıdan çok Amerikalı tarzları oldular. Bazi tıra yazarları ve fikir adamları bunun zararını söylemişler de, bunun su östüne çıktı ancak Kıbrıs olaylarından sonra oldu. Bu, aynı zamanda karşımıza yeni bir Türkiye meselesi çıktı. Değ-gen partiler ve gelişen olaylar karşılında bu bildiriyi yayınlamaya mecbur oldu.

YUKSEL ÇENGEL — Bu sorunun ce-vabını hala yönünden açıklamak isterim. Amerikalı gece saat 2'de adam eğniyor. Sonra da görevliyim diyor. Görevli olma-dığını bile bile adamı kendi mahkeme-lehimde yargılıyayız. Bu durum yalnız hukukcuları değil, halkı da feverana getiriyor. Bunun gibi olaylar halkta, gubre bir Amerikan düşmanlığı yaratıyor. Ve biz Üniversite gençliği olarak yalnız talebe meselelerini değil, aynı zamanda ulusumuzun meselelerini de yakından iz-leyenlerin arasında olduğunu, halkın bu duyguları karşısında kayıtsız kalmadık ve kalamayız.

AHMET KETENCI : 27 Mayıs'tan önce Türk Yüksek Öğrenim Gençliği, iç bün-yenizdeki bazı huzursuzluklar yüzünden, gerçek meselelerimize eğilememisti. 27 Mayıs'tan sonraki hürriyet ortamı bizin ge-reğe inmege zorlaştı. Bizi bu bildiriyi ya-yınlamağa sevkeden sebep, Kıbrıs proble-minin halledilmesi konusundaki metodun nihai çözüm yolu gösterenemesidir. Bu oturunda Atatürkçülük ve Ataturkçü-dış politikayı tartışıyoruz. Şahsen öyle tahmin ediyorum ki, Ataturkçülük, kendi bünyesinde ve çevresinde meseleleri tes-his edebilmek ve değişen dünya göre hal şaresi aramak metodudur. Dünya ko-rukucu bir hızla ilerlemekte. Biz ise bu u-ygarlık akımına ayak uyduramıyoruz. Bu-nun gerçek sebebi, gerçek Ataturkçılığunu bilmemizdir. Ataturkçülük, özgür dü-güncedem yana ve heriflilik istismarı kar-şısındadır. Bugüne kadar görülden pol-i-tika biz, bir blok içinde sadece rampa olma durumuna düşürüldü. Oysa gerçek Ataturkçülük rampa olmanın karşısındadır.

OSMAN ZEKİ TELCI — Neredeyiz ve nereye gidiyoruz? Bazı gerçekler, düşünen kişiyi, bu sorulara cevap ararken ba-ka yeni sorulara itiyor. Eğer ulus yönünden bu sorulara cevap bulunamazsa, lider durumunda olan, iktisadi ve kültürel yön-den kuvvetli olan, bazı devletler bizi eze-ceklerdir. İtiraf etmek gereki ki, bugüne kadar, Ataturk devri hariç, Türkiye ikti-saden ve kültürel yönden kuvvetli bazı devletlerin peki durumuna düşürülmüş-

tür. Ulusumuz da gerçeğin farkına de-gildi. Son Kıbrıs meselesi, bence bu ger-çeklerin su üstüne çıkması bakımından önemlidir. Ataturkçülük gerçekçilik, Ataturkçülük kişilik sahibi olmaktadır. Fakat Ataturkten sonra izlenen politikalar da bunu göremedik. Biz, Ataturk gençliği olarak bu gerçeğin üzerinde olduğumuzu kamu oyuna açığa duyurmaya uygun dük. Kişiliğimizi tanıyan bir dış politika-nın yanında olduk, kısa vadeli değil, uzun vadeli bir dış politika yolunu tutmanın gereğine inanırdık. Bizim son zamanlarda de-gin durumumuz, bir peyk haline geldiğimiz düşündürmektedir. Özgürüz demek, özgür olmaya yetinir. Anladığımız maa-nada Ataturkçığının gereği, her alanda olduğu gibi Kıbrıs konusunda da bağımsız bir politika izlemektir. Bu, bizi tarafta bir bloktır, kişiliğe sahip bir politiks izlenmesini istemeye götürüyor.

ESFENDER KORKMAZ — Ortada halkın onuruna dokunan bazı meseleler vardır. Ataturk devrinde bağımsız bi-ekonomi politikası güdüldürüdü ve men-teket daha hızlı kalkınıyordu. O devrede fazla dış yardım alımıyorduk. Ekonomik kalkınmamızı dış yardımlara dayandırığından beri, memleketle yabancılar im-tiyazlar tanındı ve giderek bu imtiyazlar genisledi. Meseleler verildi. Halbuki tarafsız bir dış politikada bu tavizler ve-rilmeyecektir. Gençlik ve halk, bunu görür, sezi. Bu bakımından yardımın karşılık-sız, tavizsiz olması gerektiği anlaşıldı. Bu durum, bizi elbette tarafsızlığa iter.

AHMET GÜRYÜZ KETENCI — Ar-kadaşlarının simdiye kadarki konușmalarında «Halk böyle istiyor» dendi. Bazen toplumun istediği şeyler de doğru olmaya-bilir. Liderler, gerçeki topluma kabul et-tirme mümkeçesine girerler. Dünün her yerinde olduğu gibi, Türkiye'de de Üniversite gençliği, toplumun beynini tes-til eder. Biz gençler, gerçeki halka kabul ettiğimiz için harekete geçeriz. Bu olayda da, durum budur.

YUKSEL ÇENGEL — Biz tebani öğre-neci olan kuruluşları temsil ediyoruz. Fakat, bizim başlica iki konumuz vardır. Bir-i, öğrenci meseleleri, ikinci ulusal me-seleler. Bildiri, bu ikinci meseleye ilgi-lidir. Teşekkürlerin ayrı ayrı bazı davra-maları oldu bu konuda. Daha güçlü olmak için, hepimiz birleşti. Biz halkın düsün-celerine yön vermek istedik.

Miting yapmayı dediler

FETHİ NACI — Amerikan çevre-rinde, Kıbrıs olayları ile ilgili olarak, bu bildirinin yayınlanmasından ötürü genel-lik Ankara ve İstanbul'da yaptığı mit-inglerin, «Hükümet tertibî olduğu iddia-edildi. Bu İddia igin ne dersiniz?»

HÜSEYİN AVNI SAGESEN — Asla... Sondan önceki mitinglerde Hükümetin

bize miting yapmayı, zararımıza oluyor diye baskı olmustur. Fakat bunun aksi varıt değildir.

YUKSEL ÇENGEL — Biz daha önce-ki mitinglerimizde ve bilhassa Kıbrıs olay-larının ortaya çıktıgı ilk günlerde düzen-lenen 100 bin kişilik mitinge, Taksim Anıtı'ndan öndünde «Bizi Amerikayı yurdumuzdan kovacak hareketi bulunmaya zorlamasınlar» dedik. O zaman içtimi-z anta Amerikan kovboylarını, Türk yur-dunun sınırları digna atmeye bizi mebur ediyorlar demistik. Ve bu andı ben içir miştim. Bu andın gereğini yerine getir-yoruz. Tertip iddialarını reddederiz.

OSMAN ZEKİ TELCI — «Hüküme, emri» ugulamalarını kesinlikle reddediyo-ruz. Gençliğin hareketini Hükümet kullan-mak olabilir, bu bizi ilgilendirmez. Hür-dünya lideri diye özgürlük ve insan hak-ları havarisi geçen Amerika, esasında kendi menfaatının dışında hiç bir şeyin havarlığını yapmamaktadır. Bu maske alt-tında kendi menfaatlerini korumaktadır. Gelişmişlikte sondan dördüncü olan bir milletin gengligini temsil ediyoruz. Fikir-lerimize halkın da bilinçli olarak katılım-sı şart degidir. Biz onun fikirlerine de temsil ettiğimizine inanıyoruz.

AHMET GÜRYÜZ KETENCI — Yüksel Çengel arkadaşımızın belirttiği gibi, genelçi teşkilatları iki amacı vardır. Bir-i, öğrenci meseleleriyle ilgilenmek, di-ğeri ulusal meseleleri izlemek. Birinci de-recede sorumlusu bulunduğu T.M.T.F., politik tutumda değerlendirmelerini Ataturkçıl'a açıdan yapar. Kendi fikri tu-tumu içine giren bütün çalışmaların des-teklere. Sahiplerini degil, fikirlerini peşinden gider. Sahipleri veya kurumları, ken-di fikirlerini savunduğu zaman destekler. Peşin hükümlerle hiç bir zaman atılım yapmaz. Bu politik tutum içinde mesele-değerlendirilirse, T.M.T.F.'nun hiç bir za-man Hükümetin ve yetkililerin arzuları-nı göre hareket etmeyeceği anlaşılır. Ku-rumlar statüler, empoze edilecek fikir-lerin karşılıklıdır. Yapılan değerlendirme-lerde hiç bir zaman Türk Hükümetinin arzu-ları muvacehesinde hareket edildiği man-e-sına alınmamalıdır. Eğer mitinge ola-ğantılı teştiler alınmışsa, o, gündün parti-lerin içinde zaruri görüldüğündendir.

ESFENDER KORKMAZ — Hürüm-e: hukuk düzenini koruyucu bir politika iz-lemek zorundadır. Bu sebeple, Kıbrıs mit-ingleri dolayısı piyasada uyanaçak ak-su'ame'leri hesaba katması, mitingleri ön-lemeye çalışması tabiidir.

Abdüllahit hortlatıldı

FETHİ NACI — Konuşmalarдан an-laşılığına göre, Ataturk bir dış politi-kadan uzaklaşması, genelçi teşkilat-u-yandırmaktadır. Size Ataturk'ın dış po-litikadan uzaklaşmasının sebepleri nelerdir?

Oturuma katılanlar

Yüksel Çengel (Milli Türk Talebe Birliği Genel Başkanı), Ahmet Güryüz Ketenci (Türkiye Milli Talebe Federasyonu Genel Başkanı), Osman Zeki Telci (İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı), Hüseyin Avni Sage-sen (İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı), Coşkun Arıcı (Türkiye Milli Talebe Federasyonu Genel Sekreteri), Ersin Ertekin (Milli Türk Talebe Birliği Genel Sekreteri), Mehmet Ekrem Özer (İstanbul Ün-i-versitesi Talebe Birliği Genel Sekreteri), Esfender Korkmaz (Milli Türk Talebe Birliği İstanbul İcra Konseyi Başkanı), Yüksel Soyoglu (Milli Türk Talebe Birliği İstanbul İcra Konseyi Üyesi), Şuayip Taşpinar (Türkiye Milli Talebe Federasyonu Basın-Yayın Komisyonu Başkanı), Muzaffer Akarçay (Türkiye Milli Talebe Federasyonu Genel Yönetim Kurulu Üyesi), Yalçın Manav (Milli Türk Talebe Birliği İstanbul İcra Konseyi Üyesi), Engin Dağıstanlı (İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Yöneticisi), Şahin Yaman (İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Yönetim Kurulu Üyesi), Turgut Er (Milli Türk Talebe Birliği Basın-Yayın Komisyonu Baş-Kanı) ve Genel Muhasip), Yavuz Ketenci (İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Öğrencisi), Bozkurt Nuhoğlu (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencisi), Nizamettin Gür (Milli Türk Talebe Birliği Yöneticilik Kurulu Üyesi), Cemal Yalçın (Türkiye Milli Talebe Federasyonu Yöneticilik Kurulu Üyesi), Cavit Savec (İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesi Öğrencisi).

YUKSEL SOYOGLU — Türkiye'nin ye-nileştirilmesi mücadele sine giren Jön Türkler, 1908'lerde ve daha önceki yillarda mücadelelerini çoğu zaman kaçıkları dış ülkelerde yürüttüler, iç politika müca-delelerinde dış ilişkilerden yararlanılar. 1923 - 1938 yılları arasında, Türkiye tamamen bağımsız ve kişilik sahibi bir di-politika yürütmeyi başardı. 1938 - 1950 yıl-ları kararsız ve zızkızlı bir devre kabul edebiliriz. 1950 - 1960 devresi ise, dış politikada Abdülhamit devrinin yeniden sat-ha çıkışıdır. Bu devrede iç politikada san-dalyeye sahip olanlar, dışa destek aradılar. Ve yine bu devrede özgürlüğümüzü kaybetmek tehlikesiyle karşılastı.

YUKSEL ÇENGEL — Ataturk, em-piyalizme karşı dünyada ilk mücadeleyi açarak bağımsız bir devlet kurmakla, büt-tün az gelişmiş ülkeler için mükemmel bir örnek verdi. Fakat, Türkiye'de, Ataturk'tan sonra gelen kadrolar, onun mücadelelesini sürdürmedi. Bu bakımından genelik, bir yerde feveran etme gereğini duyarak Hükümetin hargusuna çıktı.

Dolara karşılık toprak

AHMET EKREM ÖZER — Uzak gö-rülü Ataturk, Hitler'i gördi. Onun amaç-larını sezdi. Ataturk'ın ölümünden sonra Stalin, toprak talebinde bulundu. Bu talepler, Türk - Sovyet münasebetlerini, ta-bii ki, bozdı. Daha sonra gelen devrede iktisaden Batıya bağlandı. Bu bağlantı, siyasi ve içtimai alan da döküldü. Batı bize para verirken, biz ona toprağımızı vermişizdir. Bir Türk çocuğu olsak acı-duyuuyor ki, Amerikalıların Türkiye'de ki bazı füsillerine, resmi vazifeleri bille-girememektedir. Cumhurbaşkanımız, bille-bu konuda güçlük çekerler. Buna karşılık, bizim Amerikalara kapalı bir kariz yerişim bile yoktur.

AHMET GÜRYÜZ KETENCI — Uluslar-ın davranışları, daha çok kendi iktisadi durumlarıyla ilgilidir. Tarihi göstermiştir ki, daima iktisaden güçlü olan devletler, dış politikada siz sahibi olmuşlardır. Ataturk, devletçiliği iktizadi bir ilke olarak kabul etti. Onun zamanında bu ilke sa-vunuldu. 1950'den sonra takip edilen liberal politika ise, bizi bu politikanın dâne-daki lideri Amerikan rampası durumuna düşürdü. Oysa, az gelişmiş memleketlerde genel politik liberal ekonomi gündündə ol-malıdır. Yapılan özel anlaşmalarla, yapı-lan yardımlar dolaylı şekilde geri alındı, memleket Amerikan zümüllerinin bir pa-zarı haline geldi. Yardımları alabilecek için tavizler de verdik. Böyle ki, Birleşmiş Milletler iktisadi yönden kuvvetli devletlerin etkisi altında. Bizi de bu kurumla-ra katılmamız, uluslararası sorunları çöz-cek durumda olmamıza kurumlarda, yar-dımlı olduğumuz ülkelerin etkisi altında kal-mamız, onların politikalarına uygun oy-kullanmamıza sebep oldu.

COŞKUN ARICI — Bizim bağımsız dış politika isteğini öne sürüyümüz, Kıbrıs meselesinde Batı'da aradığımız desteği bulamamamızdan sonra rastlar. Batılı müttefiklerin dâvamızı belli etmek için zannediliyor. Bu süre bunun böyle olmasını bekliyoruz. Ama sonunda yalnız brakıldığımızı acıyla gördük. Beklediğimiz bulamamıştık. Amerika'da seçimlerin yaklaşması, Rum oylarını hesaplayan Başkan Johnson'u etkilemiş olabilir. Fakat, bunun böyle olmayacağını kendisiyle görüşüğüm yetkili bir Amerikalı bana itiraf etti. Kennedy, belki de daha değişik bir politika güdebildirdi. Ama ihtimaller ne olursa olsun, görünün sudur ki, Amerikanın davranışı Türkiye'yi bir iş olarak muhafazaya yesindesinden öteye gidememiştir. Bu sebeple, Türkiye'nin Batı bloku içinde yerin muhafaza etmekle beraber bağımsız bir dış politika gütmeye hakkı vardır, bun-dan yanınız.

AÇIK OTURUM

Amerikan demir perdesi

HÜSEYİN AVNI SAGESEN — Atatürk devrindeki cesaretli ve atık politikayı herkesten beklemek hakkımız değildir. Onun meziyetlerini başkaları kolayca gösteremez. Öyle zamanlar olmuştur ki, Atatürk, bazı elçileri geceyarısı yatağından kaldırıp huzuruna çağırılmış, arzularını tebliğ etmiştir. Daha sonraki yöneticiler ise, değil gece yarısı, ögle vakti dahi bu elçilerin kaplarını tıkaştırmaya cesaretini göstermemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Rusyanın toprak talepleri karşısında Türkiye, kendisini yalnız hissetti. Bu durum karşısında, Batıya yıslama politikasını tuttu. Bu başlangıçta haksız ve iyi bir tutum olarak görülmüyordu. Fakat sonruları bu politika, para alı us verme şekline dönünecekti. İtalya, Şimali bir Türk vatandaşlığı için menleketindeki bir Amerikan üssüne girmek, demirperdeyi bile aşmaktan güçtür. Ben buna bir çok defa şahit oldum. Türkiye'de, Türklerle yakasına bögeler doğdu. Bu durum, Türkiye'ye yardım yapılması gereğesine dayandırıldı.

ESFENDER KORKMAZ — Bu durum sebebi, çok partili düzendir. Bu düzende, partiler, iktidarı kazanma veya muhafaza gereğesile halka taviz verme yarışına giriştiler. Bu tavizler, dış yardım ihtiyacını artırdı. Yardımlar, dış politikada yön değişikliğine yol açtı. 1950'den sonraki iktidar, ekonomimize liberal bir sistem getirmek isted. Merkeze sağ arasında bir hükümet kuruldu. Güdülen ekonomik politika, dış politikada liberal, yani Amerika taraftarı olmuştur.

OSMAN ZEKİ TELCI — Atatürk'ün dış politikadan uzaklaşmamının üç faktörü vardır. Birincisi, Atatürkten bu yana sol blokun yaptığı baskısı. İkincisi, Atatürk'ün politikası, politikayı geniş halk kitelerinin, direkt denetimine sunmak. Devletçi ve halkçı politikası bu düşüncenin sonucudur. Atatürk bu eserini tamamlayamadan vefat etmiştir. Uçuncusu ise O'nun ölümünden sonra Osmanlı kalıntıları, Cumhuriyet kadrolarını ele geçirmekte güçlük çekmediler. Devlet idaresinde büyük rol oynayan bu insanlar bizi kapitalist bloğa sürükledi. Atatürk'üne temel iktisadi devletçiliği bu kimseler dejeneret ettiler.

Ekonominin bağımsızlığını kazanmakla ilgili görüşler

FETHİ NACI — Konuğmalarla genel olarak kalkınma için alınan dış yardım, yardım veren ülkelerin bize kendi sistemlerini, yani liberalizmi kabul ettirmeyebilimizi da birlikte getirdi; bu hali bizi Atatürk'ün dış politikadan uzaklaştırdı.

ŞUAYIP TAŞPINAR — Asıl sebeb Ataturk doktrininin yapılmamasıdır. Ataturk hem aksiyon, hem de fikir adımadır. Burada, aydınlar gereken varisini yapmamıştır denilebilir. Bizim kurgaya hep Ataturk'ün 1881 de doğduğu, 1938 de olduğu, Annesinin Zübeyde Hanım, Babasının Ali Rıza Bey olduğu öğrenildi. Halbuki bize Ataturk'ün 1919 dan sonrası hayatı ve hareketleri lâzımdır. Ataturk, yalnız bizim değil, bütün esir milletlerin lideridir. Zamanın İngiliz ve İtalyanı, Hindistan seyahatinde iyi karışınmayışının sebebini sorduğunda, kendisine, bugün yerlarında bir Mustafa Kemal'in olduğu hatırlatılmıştır. Cezayirde 4 hafta boyunca varınca kadar Ataturk'ün fotoğrafları vardı evlerde.

Atatürk, ekşiliği milletin efendisidir, demiştir. Bu mücerret bir söz değildir. Ataturk bu söyleme halka dayanan bir devlet kurmuştur. Tek çözümle Ataturk'ü politikadan ayırmamızın sebebi, Ataturk doktrininin yapılmamasıdır. Bundan da aydınlar sorumludur.

YUKSEL ÇENGEL — Özellikle 1950 den sonra Ataturk'ün dış politikadan uzaklaştı. Bunun sebebi de bence, içerde

Atatürk ilkelerinden tavizler verilmiş olmasıdır. Ve bu taviz yarısına o günkü bütün siyasi teşkilatlar katılmışlardır. Halkta, Moskof düşmanlığı yaratılmış ve bunun karşısında alternatif olarak Amerikan mandası istenecek kadar gafillesmişdir. Bece, liberalist bir sistem tabibki de, Ataturk'ülükten uzaklaştıktan, yani Amerikan mandasının istenmesinden sonra olmuştur.

Ekonominin bağımsızlığını nasıl sağlayacağınız

FETHİ NACI — Konuğmaların anlaşmasına göre, bağımsız dış politika, ancak bağımsız bir ekonomi ile mümkün. Konuğucula: bu noktada birleşiyorlar. Şu halde ortaya şu soru çıkarıyor: Ekonomik bağımsızlığımızı kazanmak için ne yapmalı?

OSMAN ZEKİ TELCI — Ekonomik bağımsızlığı, siyasi bağımsızlığın ön şartı olarak kabul ederim. Çağımızın en büyük tema'sı gerçekliklidir. Bunun içindeki, Türkîyemizde içe ve dışa bağımsızlığa gidebilmek için verim kaynaklarının zorlanması gereklidir. Kütleler oolumlu ve istihsal artırcı bir yöne sevketsmek lazımdır. Ataturk'ülük, bir bakıma devletçilik ve halkçılıktır. Bu temel ilkeler kollektiviteyi zorlar. Ataturk, çağının gerçeklerini bilen bir kişi idi. Sûrası bir hikâti var, ki, bir park ve orta park memleketteri tembelik. Binde erkeklerin çalışması ayırtır. İçinde yaşadığım toplumun bu gerçegini kendimden biliyorum. Binde erkekler kahve oturur, kadınlar çalışır. Ben Rize'liyim. Birgün anıme tarladan dönüyorum. Evinize gelecek yükü annem sırtlamıştı. İhtiyaç anneme müdahele ederek yükü ben götürmek istedimde annem oğlum bende erkeklerin çalışması ayırtır, diyecek, bana itiraz etti. Bu, Türkîyemizden acı bir realitesidir. Kütleler muayyen grupların menfaat için çalışmaya zorlanır. Oysa kollektif ve kooperatif bir çalışmaya gidişimelidir. Endüstriye doğru bir kayış olması gereklidir. Türkiye'de esasen tam bir liberalizm de yoktur. İktisadi artırmak anıksa mutlak bir devletçilikle olabilir. Buna tıvız vermemeğin partisi dış kaynaklardan da istifadeye gitilebilir. Yani mili bağımsızlığımız, halede getirmeyecek dış yardımları da sağlanabilir. Üretim tarım kesiminde, kollektivizm ile mümkünündür. Ferdi teşebbüslerle tam randiman alınamaz. Sahısların elinde topragın verimliliğini artıracak ve ölücek västalar da yoktur. Devletin müdahelesi gereklidir. Yani (toplak reformu) iktisadi kollektivizmeye gitilmesi zorundadır.

Bütün yollar reformlardan geçer

YUKSEL ÇENGEL — Az gelişmiş ülkelerin kalkınması iktisadi ile istihlak arasında bir muvazene kurmaya bağlıdır. Bunu sunu kastediyorum: Boz arazileri verimli kılmak, mutavassit ve parazit sınıfları yok etmek (Sosyal bakımından). Bu yardımımız kabul etmek, fakat tıvız vermeden... Tüketimde İsraili önlemek. Zaman zaman üreticinin zararına olan, özel tesebbüsteği aşıri rekabeti önlemek, ve bütün bunların sonunda halk kooperatiflerini kurmak ve geliştirmek lazımdır.

AHMET GÜRYÜZ KETENCI — Uluslararası savaş ekonomiktir. Sûrası bir gerçektir ki, iktisadi güçlü olan devletler, iktisaden zayıf olanları ezmektedirler.

Iktisaden güçlü olabilmek için ilk ve temel şart köklü reformlardır. Buna, eğitim, dış ticaret, kredi, toprak改革ları. Sahsen bunlardan sunular anlıyorum. Bugünkü eğitim politikasıyla Türkiye içinde bulunduğu durumdan kurtulamaz. Türkîyenin eğitimde yatırım yapabilmesi, az gelişmiş bir ülke olması bakımında zordur. Bu bakımından iş yerinde eğitim, eğitim yerinde iş esası uygulanmalıdır. Yani, Köy Enstitüleri.

Toprak reformu toprakların dağıtılmaması değil, bilâkis toprakların birleştirilmesidir. Toprak deformu Türkiye'nin siyasi durumunu muayyen kişilerin elinden kurtaracaktır. Gerçek şu ki, Millet Meclisi halkın dayanmamakta, halkın ancak ve ancak yüzde 10-15 ini temsil etmektedir. Toprak Reformu sayesinde Meclise gerçek halklar gelecektir. Simdi de Meclis üyelerinin üzerinde toprak ağalarının nüfuzu büyütür. Toprak Reformunun bir ikinci faydası: Toprak Reformu istihsal artıracak ve gerçek bir vergi reformunu sağlayacaktır. Çünkü kontrol devletin elinde olacaktır.

Dış ticareti problemimiz "elince": Halen 300 milyon dolar ihracata karşılık 600 küsür milyon dolar ithalat vardır. Bu kadar genis bir açığın bulunduğu Türkiye'de yatırıma gitmek zor olacaktır. Esasen iddiamıza göre dış ticaretin devletleştirilmesi bu açığın kapatinmasına vesile olacaktır. Ataturk'ün zamanda ekonomi dış yardıma oturtulmamıştır.

Özel teşebbüs Türkiye'de tamamen kâr gayesini gütmete ve başboş bırakmaktadır. Bu başboş bırakılış genel olarak halkçı bir davranış ve kamu yararına değildir.

Kredi politikası, Türkiye'de tamamen zenginlerin lehinde işler ve ayrıca kamu yararına yapılan yatırımlara göre krediler değerlendirilmektedir. Özel teşebbüs erbabı, kamu yararına değil, kendisine en kısa zamanda en çok kâr getirecek yerlere yatırım yapmaktadır. İşte yukarıdan beri izah etmeye çalıştığım durumların muvâcetinde adı geçen temel reformların öncelikle ve sürâle yapılması gereklidir. Kanaatindeyim.

OSMAN ZEKİ TELCI — Ben de arkadaşımın görüşlerine aynen katılıyorum. İlâye olarak sunu arzetmek istiyorum. Çok kalabalık bir ordu besliyoruz. Bu büyük kütünenin fireci bir güz olarak toplum kalkınmasına katılması fikrine tarafım.

HÜSEYİN AVNI SAGESEN — İktisaden kalkınmış ülkelerin bu kalkınması, teknik eğitime öncelik tanımakla mümkün olmuştur. Bunun yakın örneğini Rusya'nın teknik eleman yetiştirmeye önem vermesinde görüyoruz. Başkan Kennedy de Rusya'nın kalkınmasını teknik eğitime önem vermesiyle izah etmiştir. Bu başkandan, teknik eğitime genis yer vermek zorundayız. Bunun yanında Türkiye'de sermaye sahipleri sermayelerini piyasaya sürmeleri veya uzun vadeli yatırımlara gitmeleri. Mensen'i ne olursa olsun sermayelerini memleketin iktisadi kalkınmasına deşvi etmek, kabuk ve kolay kâr getirecek işlere yatırımlar, (Coca-Cola, Pepsi-Cola gibi) kap - kap ticaretine yatırım yapıyorlar. Halbuki bunları yerli müesseselerde yapabillirler ve yapıyorlar da. Halkımız bunları yerine gazoz da içebilir. (Şimdîne kadar ne içiyorduk ki?) Bu iş bir tarafın patent gibi milyonları ifade edilen paraların yüz dâna akmasına, öte yandan bu gibi müesseselerin elde ettikleri kârların yabancı memleketlere gitmesine sebeb oluyor.

Iktisadi devlet teşkilatları tam manasına meflîdir. Devlet her iş isteyene iş verelim politikasını güdüyor.

Devlet Demir Yolları, Devlet Deniz Yolları ve

yeni yeni P.T.T. de lizumundan fazla işi istihdam ediliyor. Ben bu müesseselerde staj yaptığım işin durumu yakinen biliyorum.

Bir de vergi sistemimiz çok çok bozuk. Günde binlerce lira kazananlardan devlet hiç vergi alamazken, yıllık geliri birkaç bin lirayı geçmeyeenden sağlanıyor vergi geliri. Devletin kesesinden bir kurus zâmetine geçirenin suçlu, devletin kasasına kadar gelen geliri cebine aktaranlar, yani vergi kaçakları, toplumda elini kolunu salayıp geziyor. Benim anladığım manada toprak reformu, küçük toprakların birleştirilmesi, büyük toprakların pay-

laştırılmasıdır. Tıkkı tıkkı dolu olan hâpishanelerimizde mahkûmlar devlete her gün binlerce liraya maloymaktadır. Ben bunların İslâh olduklarına da inanıyorum. Bu insanların, yol yapımı ve bu na benzer işlerde kullanılmasından vanı yım.

ŞUAYIP TAŞPINAR — Yurtdışına giden işçilerin sayıları da önemlidir. Devletin bu işçileri organize etmesi şarttır. Ayrıca yeni kurulacak kooperatiflerin yanı sıra mevcut kooperatiflerin İslâhı da zoruridir.

YALÇIN MANAV — Arkadaşlar Ataturk'ün bir politikanın tabibini istiyoruz. Ataturk'ün bu yana devlet adamı yetiştirdik mi? Bir çiçekle mi yaz olacak? Ataturk'ün kadrosu yetişmeyecek mi? Bu işlerin bir kadro meselesi olduğunu gözden uzak tutmayalı.

«Bu iş gençliğe mi kaldı?»

FETHİ NACI — Gençliğin bu gibi meselelerde ilgilenesmesi karşısında «Dersleri ne calışınlar, bu iş onlara mı kaldı» diyenler var. Su halde bu dâvalara kim sahip çıkacak, bu meseleleri kimler savunacak?

AHMET GÜRYÜZ KETENCI — Oturumda tartışılan bütün meseleler Ataturk'ülük açısından değerlendirilmiştir. Ataturk, daha önce de söylediğim gibi, yaşadığı toplumu tanıyan, tefsir eden kimsedir. Bu aynı zamanda aydın denen kişinin târifidir. Bu itibarıyla Türkiye'de sorunları tefsir edebilen kişi aydın olma yeteneğini, hüviyetini kazanmış insan demektir. Üniversite, ulusunun meselelerini tefsir edebildiği gün böyle bir aydınlatıcı sıfatına hak kazanabilir. Memleket kadrolarında statikoculuk hakimdir. Kadrolarda bir gencleşme olmamıştır. Gençleştirme halkla idare arasında bir köprü ödevini de görerek.

Şimdî gençlige yönelik sözlere cevap veriyorum: Eğer, Üniversite gençliği Türkîyenin sorunlarını tefsir edip su üzerinde çökarsa, Ataturk'üne hizmet ediyor demektir. Bunun böyle anlasılması gereklidir.

YUKSEL ÇENGEL — Bağımsızlığı kimler tahakkuk ettirecek? Bütün kadrolarda görev alması gereken bilim adamları.

COŞKUN ARICI — Estağfurullah! (Universite haric sesleri).

YUKSEL ÇENGEL — Üniversiteyi kastetmemiyorum. Bağımsızlık, siyaset bir meseledir. Bağımsızlık politikamız asıl gerçekleştirecek olanlar siyaset kadrolardır. Durum böyle olunca, gençlik, etkili bir baskı grubu olarak, bütün kadroları denetleyecektir. Sugecektir. Bu hulusu Cumhuriyet Bayramı töreninde de belirttim.

OSMAN ZEKİ TELCI — Geri kalmış ülkelerde ilerici gençliğin yeri belli... Toplumda ilerici tek kuvvet gençlik. Bidden sonra gelen kuşaklar, bize yarın, gerçeği neden görmedinki diye hiss etmektedir. İşte biz bu soru karşısında açık alıntı hesap vermek için, büyük bir sorumluluk duygusu içinde hareket etmek zorundayız.

MEHMET EKREM ÖZER — Devlet işi devlet adamlarına bırakılmayacak kadar önemlidir diyor General de Gaulle. Bihâssa geri kalmış ülkelerde büyük bir gerçek payı olaz bu sözden çıkış sonucu sudur ki, Hükümet ilerle ise, gençlik ondan da ileri olmalıdır.

YUKSEL ÇENGEL — YON'e böyle bir açık oturumu tertiplediği için teşekkür ederiz. Ben sunu tekli ediyorum. Burada konuşturularımız toplumun ilerli kuvvet ve kurumlarına bir açık çağrı olsun.

Atatürk Türkiyesinde Ökümenik Patriklilik

İçeride yobazlar, dışında papazlar
Türk devletini yıkmaya çalışıyorlar

Niyazi BERKES

Kıbrıs ve Ortodoks kilisesi

Ortodoks kilisesi ile Yunan ulusuluğu arasındaki bağın en yeni örneğini bugünkü Kıbrıs olaylarında görüyoruz. Orada kurulmak istenen bağımsız bir cumhuriyetin başına teokratik bir dinin ruhani başkanı geldi. Bu, modern dünyada görülmektedir garabettir; fakat Yunan ulusuluğu bakımından bu çok tabii bir şeydir. Uluslararası garantili tâkî bir anayasa, teokratik bir rejimden başka birsey anlayamayan bir ruhanının eline, kedinin boynuna işler asar gibi, astıra edildi. Büyülece, kuvvetini anayasadan, halkın iradesinden değil müstehşâlîk vasıfta olan ruhanılığının altına Yunan ulusuluğu her zaman gördüğümüz renginde Kıbrıs'taki çatışmalara da vermişse deki başkanının «kasaba pâzâ» sadık adamlın arkasında, gene aynı zatın zamanında komünizmle mücadele edecek hülyâsıyla Amerikâdan getirilip patriyâk makamını oturtulan patrigin temsil ettiği Rum Amerikan milyonerlerinden Kıbrıs'taki Rum «proletarya»sına kadar büyümeyecektir.

Bugün bir kısım İngiliz yazarlarının bile, Kıbrıstaki Türklerin İngiliz emperyalizminin aracı olduğunu örtü Rumların dışmenliğini kazandıklarını söyleyemeyiz derin bir baygınlık içinde okuyoruz.

Geçmişte olduğu gibi, bugünkü de-
ortodoks ruhanlığının önderliği
altındaki Yunan ulusallığı benzer
saatler sayesinde kendini her dev-
letin, her dinin, her ideolojinin
desteklemeye zorunda kaldığı bir dâ-
va haline getirmege muvaffak ol-
muştur.

*Rum milliyetçiliği,
sömürgeciliğin
arasıdır*

Kilisenin açtığı savaşın daha İngiliz idaresi zamanında başlamış olması, Rusyanın dış politika düşünceleri ile bu savaş destekler gözükmesi, bircoklarına bu savaşın sömürgecilige - karşıt bir savaş olduğu senisini veriyor. Yunan ulusallığı, her zaman, sömürgecilik - karşıt bir savaş mahsulü değil; onun tersine, sömürgecilinin bir mahsulü, bir aracı bir ekidir. Bunu her ulustan çok Türk ulusunun ve Kıbrıs'taki Türk halkın bilmesi gereklidir. Onun, nun büyflimesi olan Kıbrıs'ın teokratik başkanı, Kıbrıs anayasasının Türkçe Lehine olan maddelerinin kaldırılmasına karşılmayı, devletin hükmünlarlığa aykırı buluyor. Kilise teokrasisi açısından doğru bir görüş Fakat modern devletlerde belirli bir din cemaatinin hükmünlüğe dayanan bir coğuluk hükmünlüğü kabul edilecek olsa, dünyada nek az devlet ayakta kalabilir. Modern siyaset düzenlerin toptan birakılıp ortaçağ din-devlet birimleri devrine dönmek gerekir.

Mutlak olsa da buyrukuk an-
cak ortodoks kiliselrinin samim-
lilik bir ortacaq kavramidir. Fa-
kat onlar bile bugun devletlerin
kayithamalarini altindadirler. Kendi
anavasasini yalnız kendi istegi
ile degistirme hakki olmayan
devletler bile ar: Kanada gibi En
kudretli devletler içinde bile ana-
yasasının bittin hükümlerini uy-
gulattharamayan devletler var. Bir-
lesik Devletler bugun bivle bir sa-
vasin içinde. Fakat uzaklara git-
meyece hizum yok: Turkiye de La-
usanne antlasmasi ile uluslar ara-

müs; bütün g^rekçiliklerine İngiliz sozükkanlığı, ile tahammül etmiş; toprak reformu ile Rum köy lisişini kalkınlarmış; fakat killenin mazazam toprak mülkiyetine dokunmamıştı. Kıbrıs topraklarının önemli kısmını elişenin eldedir; ~~g^rekçinin~~ bu emni bir kavnağı bu ruhani toprak feudalizmidir. Hem İngiliz ~~g^rekçiliğin~~, hem Yunan ulusçuluğunu lan asıl zarar görür Türklerin kendileri olmustur. Hangi anıstan olursa olsun, bütün Türklerin varlığının, ekonomice ilâtiln kurvetlerin sô- si garantillere dayanan bir takımı taahhütler yüklenmiştir, ve devletlerle derde g^reeksizim anayasası değiştirmekle bunlara avkîr gidemez. Tercih, Türkiye bu taahhütlerde uvacık şekilde yalnız antivassal değil bütün kanunlarını lâik hâle getirmiştir. Ve bunu hükümlerligine aykırı bulmuvor. Bununla Kıbrıs'taki durum arasında bir fark varsa o da Türk ulusçuluk ve devlet ~~'s~~eminin 'klîde' Yunan ulusçuluğunun teokratîye dayanmadan ileri gelivor. Fakat bunu kabahati, Türklerde değil,

Kemalist rejimi, yobazlar lehine kurban eden zevat, aynı şeyi papazlar için de yaptılar... Gürlüoğlu reklamlarla tâ Amerikadan bir patrik getirildi. Yıldırım hızı ile Türk vatandaşı yapılarak Türk tahtına oturtuldu. Acaba At'na Patrikleri de Amerikadan mı tedarik edilir, bilmiyorum. Fakat bu olay, Amerikan Yunanlığının gözünün Atina'da değil, İstanbul'da olduğunu gösterir. Sebep güya komünistlige karşı ruhani bir cephe kurmak iddiası idi.»

mülgeleme tehdikesine karşı hiç gevsememeğe bağlı olduğunu nasıl Türkleyedeki gürkâncılar Batıdan beş - on kuruş.uk menfaat görünce unutmuşlarsa, Kıbrıstaki Türk halkının Önderleri de varun yüzüyl boyunca İngiliz idaresinin sağladığı beş - on kuruşuk maaşlara bakarkar bu idarenin kendilerini koruduğunu sanmışlar, halkın ekonomik kalkınmasını sağlayamamışlardır. Bu güvenilen koruyucu ardandı sırılınca Yunan ulusçuluğu bütün şiddetiyle karşılara çıkmıştır.

modern dünyanın gerekliliklerine uyamayan Kıbrıs teokrasisinde. Eğer Türkiye'le, din - devlet ayrılmı olmasaydı, Türk rejimi din adamlarının elinde olsayıdı, ve eğer bir memlekette coğulluğun her iftediği sey kanun olabilseydi tarihi tecmellerini bu yazda tarişa etmiş Bizans mütessesesinin çoktan ortadan kalkması gerekecekti. Eğer Türk anayasası da halifelerin, seyhül - lisâmların eline verilmiş olsayı o da uygulanamayacak; Türk devleti de devletlerle çatışma durumuna düşecekti. Kıbrıs

Bugün bir kısım İngiliz yazarları, bile, Kıbrıstaki Türklerin İngiliz emperyalizminin aracı olduklarıdan ötürü Rumların düşmanlığını kazandıklarını söylemelerini derin bir hayret içinde okuyoruz.

Geçmişte olduğu gibi, bugün de, ortodoks ruhaniğinin önderliği altındaki Yunan ulusuluğu henzер şartlar sayesinde kendini her devletin, her dinin, her ideolojinin desteklemeye zorunda kaldığı bir dava haline getirmege muvaffak olmuştur.

Saldırgan kilise

Amacı sadece Yunan ulusallığını
nun bütünlüğü olan Kıbrıs'ın te-
okratik başkanı, Kıbrıs anayasasının
Türkçe Lehine olan maddelerinin
kalıcılaşmasına karşımasını,
devletin hukümlerliğine aykırı
buluyor. Kilise teokrasisi açısından
doğru bir görüş. Fakat modern
devletlerde telirli bir din cemaatinin
hükümlerliğine dayanan
bir coğuluk hükümlerliği kabul
edilecek olsa, dünyada pek az
devlet ayakta kalabilir. Modern
siyasi düzenlerin toptan bırakılıp
ortaça din-devlet birimleri dev-
rine dönmek gerekmek.

ek ortodoks kilise-iinin samma
lýyik bir ortaçý kavramıdır. Fa-
kat onlar bile bugün devletlerin
kayithamaları altındadırlar. Kendi
anayasasını yalnız kendisi isteği
ile değiştirmeye hakkı olmayan dev-
letler bile var: Kanada gibi En
kudretli devletler içinde bile ana-
yasasının bittün hükümlerini uy-
gulamayan devletler var. Bir-
leşik Devletler buslun böyle bir sa-
vassın içinde. Fakat uzaklara git-
meye izin yok: *Türkçe de La-
usanne antlaşması ile uluslararası
garantiler dayanan bir takim*

genel bir hukuki teoride
bu konu üzerinde bir teori
yazmak isteyen biri

Gene bu cereze içinde bakar-
sak Türklik ulusal devletinin orto-
doks teokrasisi ve Yunan ulu-
sculuþ ile karþılıðının yalnız Kib-
ris meselesinde bulunmadığını gö-
rürüz. Geçen vazzılarda anlatmışım
gibi, tarihin şartlarından faydalana-
narak bir silsili evasî ve dînî dev-
rimler karsılıðında kılım hile kipur-
datnaması olan ortodoks kilisesi
nin ulusal bakırından daha önemli
bir parçası. Jâliklik rejimi ile uyus-
maz özelliklerile ile Türk toprakları-
nın en önemli verinde duruyor.

si garantilere dayanan bir takım taahhütler yüklenmiştir, ve devletlerle derde girmekszin anayasada değiştirmekle bunlara avkırı gidermez. Tersine, Türkiye bu taahhüt-

Yobazlarla papazların parende atma devri

Istanbul'da evrensel ökümnenk bir patrilik olduğu sanısının yaşammasına rağmen, bu patrilik gerçekten bütünlük ortodoks kiliselerinin üstünde bir makam mıdır? On-

Rum Patrişti Atenagoras — Adnan Menderes

Eski Başbakanın bir «kasaba papazı» sandığı adamın arkasında, gene aynı zatın zamanında komünizm ile mücadele edecek hülyasıyle Amerikadan getirilip Patriklik makamına oturtulan Patriğin temsil ettiği Rum Amerikan milyonerlerinden Kıbrıslı Rum «proletarya» sinc kadar bütün Yunanırkı vardır. Bizim ulusal duygulardan yoksun politika ve yazı önderlerimiz, Kıbrıs meselesiinde Türklien'in isteçine uygun çözüm yolunu bulma ödevini Amerikadan beklerken, bu dünyanın en kudretli devleti bile, kasaba papazının arkasındaki kuvvetin önünde boyun eğmok sorundadır.

ceki yazılıarda anlattığımız gibi, bu killiseye Osmanlılar zamanında Rum «millet»inin en yüksek ruhanî makamı olmak vasfi verildi. Bu halde, daha Osmanî İmparatorluğu ortadan kalkmadan önce Rum olmayan ortodoks uluslararası Rum İstilânliliğine karşı gelmişler ve başlıca ortodoks kiliseleri yeniden bağımsız, başına buyruk killiseler olmuşlardır. Bugün Rum ve Yunanlı ortodoks kiliseleri biliyor, İstanbul patrikliğinin hükümlük权力ında deşilderdir. Ortamenî patrikliğin usfak Kibris kilisesine bilesin sözü geçmez. Amerika vesâir yerlerde göçen Rumlar surî millî düşüncelerle, o memleketterde kurdukları killiseleri İstanbul patrikliğine nisbet ederlerse de o makamları bunlar üzerinde de ne idarî ne ruhani bir yetkisi yoktur. Bu memleketterdeki ortodoks kiliseleri içinde bulundukları lâik düzeni uyararak, protestan killiseleri gibi cemaat killiseleri olmuşlardır. Bu killiselerin idaresinde ruhanilerden çok, gayri ruhani cemaat üyeleri söz sahibidirler. İstanbul patrikliğinin diğer ortodoks kavimlerin killiselerinin başındaki kılıflere krysal hacik bir fazla kudreti yoktur. Gerçekte, bunların cemaatlerine Kavasla en kâlicili, en önemsizdür.

Oyleyse, bu patrilikin ortodoks aleminin en yüksek ruhani makam olduğu, dünya ölçüsünde yanaklı ölkeminken üstlin ruhani makam olduğu inancı nereden geliyor ve neye dayanıyor? Gördük ki bunun tarihi bir efsaneden başka bir kaynağı ve destekli yoktur. Böyle temelsiz bir inancın gerçek yaşıtlı ancak ve ancak Yunan ulusallığındır, çünkü o ulusulüğün temeli ancak bu ortodoks teokratî geleneğidir. Yunan ulusulüğü ve ona babalık eden patrikhane

Tehlike çanlarını çalıyoruz

Patrikhane, Türkiyenin bağımsızlığını tehdit etmektedir. Ruhانلر ele vermişlerdir. New York'ta İstanbul Patrikliği'ni savunma amacıyla, 11 memleketin Ortodoks Kilisesi dini bir konsey kurmuştur. Dünya Kiliseler Konseyi, Türkiye Dışişleri Bakanlığından Patriklik makamına dokunulmayaçağın vadinde bulunmasını istemiştir. Vatikan, Türk Hükümetinin aldığı tedbirleri tasvip etmediğini açıklamıştır. Saldırgan Rum miliyetçiliğinin emrinde, ruhanı bir enternasyonal ile karşı karşıyayız.

çıkardılar. Günün birinde iç yüzüne hiç birimiz merak etmediğimiz şartlar altında gürültülü reklamları tu Amerikadan bir patrik getirtildi; Lausanne antlaşmasının ruhu ile alay edercesine, yılın hali ile Türk vatandaşları yapılıarak patrik tahtına oturtuldu. Acaba Atina patriklere de Amerikadan mi tehdit edilir, bilmiyorum; fakat bu olay Amerikan Yunanlığının gözünün Atinada de Zil, İstanbulda olduğunu gösterir. Gerçek sehp guya komünistlere karşı ruhani bir céphe kurmak iddiası idi. Fakat bilyük sakalı, iri yapılmış ruhanımları bu davada beklenen başarı elde edilmiş midir? Bugün, birçok Yunanların ve Kıbrısta hem başpiskoposun hem Rum halkın, gözlerini Moskovaya çevirdiklerine bakılırsa bu ruhani makam bu işte güllüç bir başarısızlığı uğramıştır. Bu zaten hayır faaliyeti olayk bize, iri yapılmış alçak yapılmış başbakanların ve vallerin üzerine abanmış cehrelerini hürmetli sakal ile svaşlaması hâtrinasından başka bir şeyle kalmamıştır. Anadoluyu geçici işgal altında sayıyorlar!

Gerekti: Gerek tarihin varlığından şartlar bakımından, gerek Lausanne antlaşması bakımından, gerek ortodoks kiliselerinin bugünüğü durumu bakımından patrik İstanbul'daki ortodoks cemaatin alelade bir kilisenin başkanlığından başka birsey değil. Onun ökümeneği, halifenin halifeliği gibi tarihe karışmış bir seydır.

Böyle olduğu halde, bu makam hâlâ Bizans zamanındaki dîn bölgeleri temsil ettiğine inanmakta, büyük bir başarı ile buna hem bizi hem dünyayı inandırmaktadır. Son zamanlarda Türk vatandaşlığından çıkarılmış he men Amerika giden iki ruhanımdan biri Philadelphia diğeri Seleukia metropoliti im's. Bunu bildiren New York Times, okuyucuları yarınmasının dyle bu Philadelphia'nın Amerikadaki Philadelphia olmayıp Anadoludaki Alasehir olduğunu kaydediyor. Seleukia da galiba Silifke olacak. Ayrıca, Konya metropoliti, Antalya başpiskoposu gibi finvanlar iftihiyor. Yani, İstanbul patrikliği ruhani takıma göre, içinde ortodoks cemaati bulunanın bu yerleri hâlf ortodoksluk topraklarından sayıyor. İhtimal ki bu yerleri geçici bir legal altında saymaktadır. Zaman gelince bu ruhani bölgeler bir gerçek olacağna göre zahmet edip de bu unvanları kaldırıma itizura zorluyor. Fakat, Canavarı'nın kenarında Philadelphia metropoliti sayması, Yargıtay başkanının kendini Mekke Mollası sanması kadar gülünç değil mi?

Bugün yirminci yüzyınlardayız. Ortodoks kiliselerinden çok daha kudretli, gerçekten evrenseli olan Roma kilisesi bile bugün kendini modernleştirmekle meşgul. Modern devletlere karşı birçok gelecekel yetkilerini bırakıvermektedir. Fakat ortodoks kilisesi ve patrikliği dünyada ve çevresinde olup bilenlere karşı hiç istifini bozmuyor. Sarmalar, kartallar, asalar, ünvanlar hâlâ yerli yerinde; buna karşılık dinleri ilgilendiren en büyük davada bile sözünü diğer bir başpiskoposluğa geçiriremeyecek kadar yetkisiz. Su halde, en mantıklı şey bu sırmaları ve kartalları, halifenin hârkanı gibi, İstanbul müzesinin Bizans dairesinin camcıklarına koymak olmuyacak mıydı?

Vatikan da Türkiye hükümetinin aldığı tedbirleri tasvip etmediğini açıklamıştır. Yani, Rumluğun tarihsel tahtı bir kere daha yüzüne güller; hristiyanlığın hangi kolunda olursa olsun, bütün ruhanımlar eleledir. Dünya müminlerin kardeş yapma iddiyasında olan bu ruhanımlar, Kıbrıs papazlarının sokaklarda çete gibi tepeden tırnağa silâh dolaşmalarına, dînî ayın kiyafetleriyle metropolitlerin tâfekleri teknik etmelerine ses çakmamıştır. Kudüse giderken uçağı ile Kıbrıs adası üzerinde uçan yapıcı, -sanlı ortodoks kilisesine selâm mesajları gönderirken, büyük ruhanının aşağıda politikacılıkla ta dibine kadar gömülü bir halde olduğunu bilmekten gelmiş, hic deşile olsa bir insanlık nasihatı göndermeye düşüncememistir. Bu sanlı kilisenin başkanının politikası yüzünden insan oğullarının mağara kovuklarında açığa mahkûm edilmesi, bu din adamıma hiç ilgilendirmiştir. Onlar için sanlı kilisenin tarihi sırmaları da bu önem!

Bütün bunlar tesadüf müdür. Bu tesadüflerin hep böyle zamanlara raslaması nedenidir midir? diyeceleriniz. Hayır, değil. Bütün tarih ve bugünkü olaylar gösteriyor ki Yunanların ulusal saldırlarının yön veren papaz diplomasisinin en çok başarısı kazandığı zamanlar, Türk ulusunun başta çorap örenlerin onu perişan hale getirdiği çöllerde dâşmış. Vesele Karanı'ye çevirdiği zamanlar raslıyor. Bu devlet ne zaman ulusal değer duygularından yoksun adamların eline düşmüştür. Bu ortodoks enternasyonal bedava za-

turkiyede nası İslâm hâlkla ilgili reformlar yapılmışsa, Türk vatandaşlığı olan ortodoks Hristiyan cemaatinin de kendi kiliselerinde reformlar yaparak dînî politikadan ayırmaları bu cemaate düşen en önemlidir. Bu cemaatin kendi gerçek durumunu anlaması, ona göre mahalle dînî teşkilâtına yeni bir biçim vermesi kilisenin ruhamı başkanını halifeliği veya papalık cinsinden hayatı yaşaşlar atfetmekten vazgeçmesi, en önemli su Bizans devri toprakları üzerindeki ökümeneği iddiyasının tarihin karşısında unutmasının gerektir. Lâik Türk devleti sınırları içinde bulunan ortodoks vatandaşların kiliseyi olmasa, dinlenin her türlü taarruzdan masun olmasa kadar tabii ve gerekli sey olamaz. Ta ulusal kurtuluş savaşından beri Türk devletini destekleyen diğer bir ortodoks kilisesini bu devlet nezaket ve din saygısı göstererek tutmamış; ortodokslar arasında din ihlâflarına yol açacak müdahaleler hic başvurmadır. Bu Vilâsinin, bugün varlığını bir devlet olan Bizans'ın teşkilât ve terminolojisini taslağı masası gerektir. Bu makamlar ve unvanlar hristiyanlığın vaz geçilmez mukaddesatı değildir; ruhanımların o devlet içinde kendi tekratik tahakkümelerini devam ettirmek için usdukları dünyevi müesseselerdir. O dünyevi şartlar de fâsihce bunları kaldırılmaması bir dîn ancak ya gülünç duruma düşürür; ya da arkasında söylem dâşmek şarttır. Toplumumuzdaki İslâmî dînî kadar, hristiyanlık dînî müesseselerini de tamamızdır. Lîselerde, üniversitelerde gençlere îlkel dinler, klânlar hakkında ya len-yanhı bir alay bilgi veriliyor. Her lise mezunu bîzde fâdet bir klân uzmanı. Fakat hristiyanlık tarihi, hele içimizde yana na yaşadığımız ortodoksluk hakkında bilgimiz yoktur. Su îlkel dinler birakıp, biraz da sonrası dinlere gelmeliyiz. Ortodokslığın tarihi, inanc temelleri nedir? Teskilâtı nedir? Patrikhane denen müessesesi ne biçim seydî? İçindekiler ne yapar, müminlerine ne öğretir? Dîn dünya ile ilişkileri nedir? Tarihimizde ve bugünden sözde rolü ne olmuştur? Simdiye kadar Totemizm, Animizm, Samâîzim, ya da Budizm üzerine bir seyler bildiğimiz sanan okumuslar kaçınılmaz bir bâzıları bilir? Bir bilim adamlımla birbiriyle konuşan sokakta, vapurda çok yakından tanıştığımızda her gün tezgâh başında, sokakta, beraber yaşadığımız halde ruhani müesseseleri neden bu kadar görünmez, degeñmez esrarla bir varlık haline gelmemesi bilmisti? Tarihin en büyük dinlerinden biri olan bu dinin bu müessesesin şeklinin surlılığını incelemek, bir bilim adam için A-nîzim'in surlarını kavramaktan daha az mı ilginctir? Bir sîri cewab istiyen soru...

ni nasıl tutabırı? Bu müessesenin, bugünkü şartları içinde nasıl bir ananızımlı olduğunu ona Yunanistan'da bile bir yer bulamayışı gösteriyor.

Yobaz içerde, papaz dışarıda

Türkiye için en tabii olan şey, ortodoks cemaatini lâik devletin kanunlarına uyacak şekilde ve sadice Müslümanlara şâmil olması şart olmayan devlet işleri mevzuatı çerçevesi içinde, küçük kiliselerini teşkilâtlârdârmâga, içinde bulunduğu devletle hukuki ve idari münasebet haline gelmege çağrın olmalıdır. Kıbrıs kilisesi başkanı, kendi tekratik devleti içinde hristiyan olmayan Türklerle tarihi varlıklarını saglamanın amacı ile verilen ve anavâza ile kanunlaştıran hakların uluslararası garanti altında bulunması, bu teokratik devletin avkâr bulmaları.

Eğer bu tez doğru olsa da, Türk devletinin bir teokrasiye Lausanne antlaşması ile tâminan târîhsellik haklarını kendi rejimine uymadığı için mülâgâ saydışım bildirmeze daha çok hakkı olacaktır.

Fakat bunları yapabilmek için her seyden önce din-devleti meşâlesinde yobazlarla papazlar lehine çırıldan çkarılmış olan geleneksel Türk rejimine, Kemalîzim dünyaya örnek olacak seviyede tekemîl ettiğinde rejime dâşmek şarttır. Toplumumuzdaki İslâmî dînî kadar, hristiyanlık dînî müesseselerini de tamamızdır. Lîselerde, üniversitelerde gençlere îlkel dinler, klânlar hakkında ya len-yanhı bir alay bilgi veriliyor. Her lise mezunu bîzde fâdet bir klân uzmanı. Fakat hristiyanlık tarihi, hele içimizde yana na yaşadığımız ortodoksluk hakkında bilgimiz yoktur. Su îlkel dinler birakıp, biraz da sonrası dinlere gelmeliyiz. Ortodokslığın tarihi, inanc temelleri nedir? Teskilâtı nedir? Patrikhane denen müessesesi ne biçim seydî? İçindekiler ne yapar, müminlerine ne öğretir? Dîn dünya ile ilişkileri nedir? Tarihimizde ve bugünden sözde rolü ne olmuştur? Simdiye kadar Totemizm, Animizm, Samâîzim, ya da Budizm üzerine bir seyler bildiğimiz sanan okumuslar kaçınılmaz bir bâzıları bilir? Bir bilim adamlımla birbiriyle konuşan sokakta, vapurda çok yakından tanıştığımızda her gün tezgâh başında, sokakta, beraber yaşadığımız halde ruhani müesseseleri neden bu kadar görünmez, degeñmez esrarla bir varlık haline gelmemesi bilmisti? Tarihin en büyük dinlerinden biri olan bu dinin bu müessesesin şeklinin surlılığını incelemek, bir bilim adam için A-nîzim'in surlarını kavramaktan daha az mı ilginctir? Bir sîri cewab istiyen soru...

Vaktyle tâzimat Nazırı Fuat Paşa maledilen bir söz var. Bir konferansta guya söyle demiş: «Bu devlet, devletlerin en sağlaması. Siz dışarıda biz içerde yâneye çalışıyoruz, bir türkî yâneye çalışıyoruz. Yanlış dememî şâkacı nazır veya ona bu sözü yakıştırır Türk mîzâhi. Bugün de söyle: yobaz içerde, papaz dışarıda çalışıyoruz. Kendileri ayrı, hedefleri bir. Devlet uyuyan aydınlar, duygusuz politikacıların elinde olduğunda bu hep böyle oluyor.

Istanbul'daki Rum Patrikhanesi

Orthodox community, lâik devletin kanunlarına uyacak şekilde ve Diyanet İşleri mevzuatı çerçevesinde küçük kiliselerini teşkilâtlârdârmâya çağrılmalıdır. Eğer Kıbrıs Kilisesi Başkanı, Türk cemaatine tâminan uluslararası garantileri hiçe saydırırsa, bir teokrasiye, lâik Türk devletinin Lozan antlaşmasının tamâdiği târîhsellik hakları kaldırılmalıdır.

İntârîyâzâde memleketlerdeki ortodoks nüfusundan söz ederken söyle diyor: «Türkiyede ise, 1922 den önce yaşayan bir büyük milyon ortodoksun çoğu diktâtor Kemal Atatürk tarafından katıldırmış ya da silfîlmüşür. Patrik Athenagoras'ın cemâti bugün İstanbul civarına ve Türk adalarına minhâse 80 bin kişiye inmiştir. Yâne'deki haritada, dünya ortodoksluğunun merkezi olarak Constantiople üzerine de kocaman bir hâzâremi konmuş.

Onümüzdeki yıllarda ortodoks papazlarının, özellikle Amerikada, dînî duyguları sümürmeye kalkışmaları ihtimali çoktur. Şimdi buna hazırlıklar başlamıştır. New York'ta onbir memleketin ortodoks kilisesi temsilcilerinden mürekkep ve İstanbul patrikliğini savunma amacıyla dînî bir konsey kurulmuştur. Dünya Kiliseler Konseyi, ki ortodoks kiliselerin kâğıdı bir protestan teşkilâtıdır, Türkiye Dışişleri Bakanlığının patrik makamına dokunulmayaçağın vadinde bulunulmasını istemiştir.

İntârîyâzâde, ona, başkâzâmlarında elde edemediği mîlefîkler, destekler sahiptir. Piskopos diktâsi âzadâkî Yâne ulusâsi, başarılarını, Türkîyedeki meşhur demokrasî rejiminin Türk bağımsızlığını, Türk lâkligine, Türk ulusal bütünlüğine ihanet etti, memleketin işlerine Amerikan Rumlarına varmaya, kâdar bir çok yabancıları, sâkiâzâmların yadigarıdır.

Orthodox halifeliğine paydos!

Bağımız, lâik ulusal Türk devleti, varlığını kurtarmak ve kurmak öðesi ile bugün deşile ya ñin mutlaka karşılaşacaktır. Böyle din, siyaset ekonomi çamurlarına bulaşırılmış hâlyle bu ulus kalkmamaz, hattâ yaşıyamaz. Bu Bizans heyâlasına Türk ulusal siyaset varlığı içindeki gerekli seküni vermek zamanı gelmektedir. Lausanne antlaşmasından sonra

Yeni Dergi

Yöneten : Memet FUAT

KASIM SAYISINDA: James Baldwin ve Zenci Sorunu

DE YAYINEVİ, VİLAYET HAN, KAT 2, CAĞALOĞLU

(YON - 20)

SAYFA 11

SOVYET YARDIMLARI

Sovyet ve Amerikan Ekonomik Yardımları (Milyon Dolar)

	Öbür Komünist komünist blok S.S.C.B. ülkeler toplamı	A.B.D.	
ASYA:	1.694	758	2.452
Afganistan	509	5	514
Birmania	13	84	97
Kamboç	6	59	65
Seylan	40	29	69
Hindistan	733	249	962
Endonezya	350	288	638
Nepal	10	44	54
Pakistan	33	—	33
ORTA DOĞU:	1.021	174	1.195
Kıbrıs	—	1	16,9
İran	—	6	732,3
Irak	184	34	218
Suriye	166	27	193
Türkiye	10	7	17
Mısır	633	83	716
Yemen	28	16	44
AFRİKA:	458	244	682
Nahçıvan	102	12	114
Gana	109	87	196
Congo	78	47	125
Mali	44	54	96
Fas	17	—	17
Somali	57	6	63
Sudan	23	—	23
Tunus	28	18	46
G. AMERİKA:	400	237	637
Arjantin	100	4	104
Bolivya	2	—	2
Brezilya	58	16	74
Küba	240	217	457
AVRUPA:	76	40	116
İrlanda	3	2	5
Yugoslavya	73	38	111
TOPLAM:	3.649	1.433	5.082
(29 ülke)			15.714,9

YON'UN NOTU: Rakamlar «East Europe» adlı Amerikan propaganda dergisinde yayınlanan Prof. Janos Horvath'ın incelemesinden almıştır. Komünist blok yardımları 1954-62 devresi Amerikan yardımları ise 1948-62 devresini kapsamaktadır.

SOVYETLER BİRLİĞİNDE EKONOMİK GELİŞMELER

Sovyetler Birliği, ekonomik kalkınma ve refah yoluya sisteminin üstünlüğünü dünyaya kabul etmeye kabası içindedir. Sovyetler Birliği 1980'de Amerikan hayat seviyesini geçeceği iddiasındadır. Bu sebeple kanunyaklar hızla kalkınma ve hayat seviyesini yükseltme yolunda aserber edilmiştir. Sovyetlerin, iddialarını desteklemek için her sırdaşlığı bazi rakamları yayıyor. Sovyet, sınırlı üretimi hacmi, 1963'de Amerikan sınırlı üretiminin yüzde 65'ine erişmiştir. Bu oran 1953'de yüzde 33, 1957'de yüzde 47'dir. Sovyet iddialarına göre, aradaki fark hızla kapanmaktadır. Nitekim Sovyetler Birliği toplam sınırlı üretimi 1953-63 devresinde 2,7 milyar artmıştır. Ayni devrede Amerikan üretiminde artışı ise yüzde 15 den ibarettir. Sovyetler Birliği tarımında güçlüklerde karşı karşıyadır. Bâkî toprakları ekilmeli, beklenen sonuçları vermemiştir. Bununla beraber, Sovyetler 1952-64 devresi tarım üretiminde yılda ortalama yüzde 5,5 gibi önemli bir artışı sağladıklarını her sırada göstermektedir. 1963'in kötü mahlûk yılının sonra, Sovyetler entanslı tarım yapmağa büyük önem ve ameye başlamışlardır. Gübre üretimi, 1970 yılında 70 ile 80 milyon tona çıkarılacaktır. Genç sulama ve ilaçlama yatırımları da artırmıştır. Sovyetler, bu sayede tarımında büyük bir hamle yaparak, 1980'de Amerikayı geçiceklerini söylemektedirler.

Komünist ve kapitalist bloktaki ekonomik gelişmeler hakkında bir fikir vermek üzere «Yeni Milletlerarası Dergisi» (Paris - 1 Ağustos 1964) yer alan bazı rakamları yayınlıyoruz:

Millî gelir artışı, 1950 - 62 devresi (1950=100)

Komünist ülkeler	Kapitalist ülkeler
Aruavutluk	300
Bulgaristan (1961)	290
Macaristan	209
Doğu Almanya	262
Kore (1949-100)	433
Çin (1949-59)	423
Polonya	230
Romania	316
S.S.C.B.	303
Cekoslovakia (1961)	222
Yugoslavya	240
A.B.D.	145
Kanada (1952-61)	149
İngiltere	128
Fransa	204,5
İtalya (1952-61)	203,3
Bati Almanya	251
Japonya (1952-61)	272,7
Hindistan (1951-61)	141,6
Meksika (1952-61)	242
Pakistan (1952-61)	130
Guatemala (1952-61)	151

YON'UN NOTU: Bu rakamlara göre 1950 - 1962 arasında yanı 12 yılda millî gelir artışı ABD'de yüzde 45, SSSB'de ise yüzde 203'tür. Sovyet kalkınma hızı ile ilgili rakamlar, Batılı iktisatçılar tarafından tartışılmaktadır. Fakat savaş sonrası devrede, Sovyet kalkınma hızının yılda yüzde 10 civarında olduğu genelikle kabul edilmektedir.

Sovyetler Birliği ile ticareti geliştirme çabamız, eğer arzumuz ciddi ise, ister istemez bir «kiring anlaşması»nın suurlarını aşarak, dış yardım alma sonucunu doğuracaktır. Bu sebeple, Sovyet yardım şartları bilmemiz gereklidir. Washington'daki Whitman Koleji'nin Milletlerarası Münasebetler Merkezini yöneten Prof. Janos Horvath bu hususta şu bilgiyi vermektedir:

«Sovyet yardım, genellikle, belli projelerin finansmanına yönelik, yüzde 25 gibi düşük fazlı kredilerdir. Faiz, meseleye bir «business - iş» görlünlü vermek için dir. Zira Sovyet teori ve pratigi faizi tanımamaktadır.

Krediler, genellikle 12 yıl vadetidir. Ama Afganistan'a, ödemesi, kredinin kullanıldığından 25 yıl sonra başlamak üzere, 50 yıl vadeli bir kredi ayrılmıştır. Sovyetlerin son anlaşmalarında, kredilerin ödenmesi, daima tezhitin ödenmesinden sonra bırakılmaktadır. Böylece, ödemeyi, kurulan tesisin üretimiyle karşılaşma imkânı ortaya çıkarmaktadır.

Kredi, döviz yerine, mal ile ödenmektedir. Yıllık anlaşmalarla, kredi karşılığı ödenecek malların liste, fiyatı ve miktarı tesbit edilmektedir.

Bundan başka, Küba gibi ülkelerde Sovyetler Birliği uzun vadeli ticaret anlaşmaları yapmıştır. Mesela Küba 1970 yılında, Sovyetler Birliği'ne kaç ton şeker kaç kurutmayıatacağını büyünden bildiğidir. Küba 1965 de 277,2 milyon, 1966 da 396 milyon, 1967 de 528 milyon, 1968 de 660 milyon dolarlık şeker satacaktır. Böyle gitmekle genişleyen belli fiyatın ve garanti bir pazarın bulunması, diğer ülkelere olan satışları da yüksek bir fiyat seviyesinde tutma imkânı vermektedir. Türkiye'nin ihracat zorlukları çıktıktan sonra, belli ürünler için böyle uzun vadeli bir anlaşma, sadece pazar sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda Batı piyasalarında mahsillerimizin fiyatlarının yüksek tutulmasını gerçekleştirecektir.

Diğer taraftan, Sovyet yardımı, sanayileşmeye yöneliktedir. Batı yardımları, çoğu zaman, yardım ve telen ülkenin sanayileşmesini engelleme amacıyla gütmektedir. Halbuki Sovyetler, az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesini ve ağır sanayi kurumalarını felsefelerine ve çıkışlarına dahı uygun bulmaktadır. Ayrıca, Sovyet yardımları, hiç de nilde görünüşte kayıtsız, şartsızdır. Prof. Janos Horvath, bu konuda şöyle demektedir:

«Sovyet yulaşıcıları, tarafsız ülkelerde, Sovyet yardımının gerçek bir tarafsızlık politikasına uygun olduğunu, hattâ onlara bağımsız bir politika gütmek istediklerini söyleyerek. Düşünürler ki, başka bir yardım kaynağının mevcut olduğunun bilinmesi vakti dahi, bu menneketleri Batı ile ilişkilerde, da az boyun büük davranmaya itecektir.»

Nitekim Türk Parlamento Heyetine, Milliyetler Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkan Vekili ve İlimler Akademisi üyesi Fedoseyev su sözleri söylemiştir: «Bizimle olmamız, bizim karsızmadır diye birseye inanmıyoruz. Hindistan, Birmania ve Mısır ile ilişkilerimiz, rejimlerimiz ayrı olmakla beraber, siyasi, kültürel ve ekonomik yardımlaşmamıza engel değildir. Devletlerin esit haklarına ve iç işlerine karışmadan barış içinde birlikte yaşama arzusuna yürekten bağlıyız. Hindistan bütçeinin yüzde 35 ini Sovyetler Birliği finanse etmektedir. Kredilerimiz, siyaset bir bağıntıyla tabii değildir. Batılılar gibi yüksek faiz alımıyorum. 12 yıl vadeli kredilerin faiz tutarı %2,5'ü geçmez. Odeme süresi de kuran tesislerin tam kapasite ile üretmeye geçmesinden sonra başlar. Karsılığında ne askeri üs istiyoruz, ne de rejime müdahale ederiz. Buralar kapitalist usulleridir. Teknik yardım prensibimiz de Batılılardan farklıdır. Onlar kendi personeline iş bulur, biz millî kadrolar» vektirler ve tesislerini yenileyenlerdir.

NCÜ
NYA
YOR

Hazırlayan: FETHİ NACI

Brezilyada Üniversite gençliği mücadelelesi

Pedro Motta Lima

(Brezilya yazar)

Brezilya öğrenci hareketinin uzun bir geçmiş ve zengin bir geleceği vardır. Hükümet bille bunun önemini göz önünde bulundurmak sorumluluğunu duymuş ve öğrenci derneklerinin örgütlenmesini, madde güçlenmesini garanti eden kanunlar çıkarmıştır.

Son yıllarda, İrfica öğrenci hareketlerini zayıflatmak ve devrimci öğrencileri baskınlamak için bir seri tedbir almıştır. Bundan başka, bazı toplumcu arkadaşlar bu hareketin önemini kılıçlımsa ve hatta işçi sınıfının öncülüğünde zararı olacağı kansıyla bizzat zayıflatma çabaları bulunmaktadır. Buna rağmen öğrenci hareketi savaşın öncüsüdür. Gençliğin cesili tabakalarını toplayan bu güçlü örgüt, millî hayatı derinlerine kök salmış, demokratik ve millî hareketler tarafınca son derece saygılmaktadır.

Ogrenci hareketinin ilk millî örgütü vardır. Millî Üniversiteler Birliği ve Brezilya Orta Öğrenim Öğrencileri Birliği.

Her ik birlik de borsalar verilmektedir. Üniversite lokantaları açılmış, öğrenci hırsınları indirilmesi, sinema ve tiyatroda indirimler yapılmaması, vb. İstemektedirler.

Mesela Guanabara'da Üniversiteler, cetin bir mücadeledeki sona, Akademi tarafından İdare edilen yedi üniversite lokantası açılmasına sağlamışlardır. Bu lokantalarda pek düşük bir fiyatla yemek yemek istenmektedir. Bundan başka, 9.000 öğrenciye yemek verebilen bir merkez lokantası açılmıştır. Başarılıdır. Guanabara'da üniversite öğrencilerinin 40 kütüphanesi, dinlenme ve eğlence salonları, bir stadyum, yönetici kurulları için lokallert, bir poliklinik, bir tıketim kooperatif, bir tatlı kampı, gazeteleri ve dergileri vardır.

Bununla beraber, uzun yıllarca tecrübe edilen öğrencileri harekete geçirmek için sadece gümüş bayrağı ile isteklerin yetmediğil göstermektedir. Öğrenci örgütleri, halk yığınlarının politik savaşa aktif olarak katılarak, gerçekten ilk safa savaşan savaşçılar olduklarını ispat etmeler ve封建izm ve emperyalizme karşı kurulan tek tek cepheye önemli bir yardımda bulunmuşlardır. Toprak reformu, öğrencinin demokratizülmesi, devletin petrol ve öteki tabii kaynaklar tekeline sahip olması için, memleket ekonomisinin hızlı gelişmesi için, Amerikan emperyalizmine karşı, barış İçin, halkın kendilerini idaresi ve bars içinde birlikte yaşamak İçin savunmuştur.

Liman, deniz, demiryolu ve maden işçilerinin yaptıkları; ve 500.000 İşçinin katıldığı grev sırasında polis grev komitesinin toplantıda sendika lokalini işgal etmiştir. Bunun üzerine Üniversiteler Birliği, Millî Birliklerin lokal grev komitesinin emrine verdiler. Üniversiteler, Amerika ile Brezilya arasında yapılan işkeri anlaşmasa tasdikine karşı öbür halka ve vatandası yarında savunmuştur. Eisenhower'in ziyareti sırasında Millî Üniversiteler Birliği ve Brezilya Orta Öğrenim Öğrencileri Birliği, Amerika'ya karşı giriştiği mücadelede desteklemek üzere Guanabara sendikalarının sembolik bir grev ilan etmelerini gösterdiğini glibi bu savaşları iyileştirmektedirler.

Çeviren: OSMAN OGÜZ

Johnson kazandı

Amerika'daki başkan seçimlerinde Johnson, rakibi Goldwater'i ezi bir oy yoluyla ile mağlup etti. Amerikan seçimlerinde, «Allup'un yüzde 64'lik tahminini de aşan bir poklukla oylarını Johnson'a verdiler. Goldwater'ın yenilgisini A.B.D. Başkanlığı kazanması ihtimalini bir «ekabüs» gibi hesapyanların yürügüne serinletti. Zira Goldwater, tıpkı tıpkı içinde atom bombasına başvurulması ni ileri sürmesiyle dünleye gözünde bir «cumacı» olarak görülmekteydi. Çağımızı şartlarına uymayı reddeden bir kapitalizmi temsil eden bu adayın karşısına mevkiliği korumayı başarın Johnson'un seçilmesi, Batı ile Doğu arasındaki yumuşamanın birden soğuk harbe dönmesi ihtimalini zayıflatmıştır.

YON, 6 KASIM 1964

Örgütlenme nasıl başarılıabilir?

Adil Aşçıoğlu

Sendika yöneticileri, yuillardan beri daha çok sayıda işgücü sendikalılaştmak ve üye sayılarını artırmak için çaba harcadıkları halde, bu konuda fazla başarı sağlayamamışlardır. Pek çok sendikacı, örgütlenmeye nitelik ve amaç açısından inceleyecikleri yerde, ne yazık ki, sadece bir «şekil» olarak görmektedir. Bu yöneticilere göre, sendikalizm'in başarısı için kafa ve kasa birliği şartır ve bunun sağlanabilmesi için de işçiler 20 yıl aşmayan sendika etrafında toplanmalıdır.

Süphesiz, bugün aklı başında hiç bir sendikacının kafa ve kasa birliğine karşı çıkması düşünülemez. Kafa ve kasa birliği mutlaka gerçekleştirilmelidir. Ama ne var ki, bugüne kadar gerçekleştirilememiştir. İlk zorluk kafa ve kasa birliğinin nasıl gerçekleştirileceği noktasında çıkmaktadır. Yalnız, bütün zorlukların sadece bunun gerçekleştirilmesinin «sekiş veya «yolo» uyluğinden ortaya çıktığı sanılmamalıdır. Bu şekil ve yollar, işçi hareketini bir hedefe doğru götürmek amacını görmektedir, daha doğrusu gitmelidir. Bu amaç nedir veya ne olmalıdır? Kanımızda göre, bugün sendikaları ve sendika yöneticilerinin çoğu, kendi kendilerine böyle bir soru sormayı düşünmemektedir. Bu yöneticiler, çoğunlukla sendikalarn işe sayısını artırmayı, aidat gelirlerini yükseltmeyi ve mali bakımından güçlendirmeyi yeter hedefler saymaktadır. Buna kasa birliğinin de pilote geçmemiş, kafa birliği unutturulmuştur. Bu sendikalar, mallı bakımından kuvvetli sendikalarn işi isteklerini işverenlere kolayca kabul ettirebilecekleri kanısındadırlar. Başka bir deyisle, bu yöneticilerin feisefesi söyle özetlenebilir: «Amaç, İşçi'nin hayat ve kültür seviyesini yükseltmekse, bu daha yüksek ücretler sağlamakla gerçekleştirilebilir. Bu amaca varmak için de, sermaye ile emek arasındaki ilişkilere dokunmadan, bugün olduğum gibi, kapitalist usullerin sürüp gitmesinde hiç bir sakınca yoktur. Yapılacak en iyi iş, kapitalist dizen içinde işçilere en iyi hayat seviyesini sağlamaktir.» Bu, tamamen statikocu, dar meslek menfaatleri içine kapılmış kor-

poratif bir sendika görüşüdür. Sendikacılarının bir kısmının örgütlenme şeklini beğendiği Alman sendikaları, bugün böyle bir felsefeden hareket etmektedirler. Bu felsefe, ekonominin başlıca unsuru olan emek'in sahiplerini ekonominin yürürlülmesine söz sahibi kılmaktan uzakta. Böyle bir sistem içinde ekonominin bütün dizgileri gene işverenin elindedir ve işçinin işe alınmasından çıkarılmasına, tıretinin düzenlenmesinden işçilerin ekonomiden alacaklarını paya kadar birçok konuda işçiler dehil işverenler söz sahibidir.

Baska bir söyleşide böyle bir ekonomi içinde işçilerde sadece işçilerin alıp kullanmak düşer. Amerika Birleşik Devletlerinde de işçi sendikalarının tutumu, bundan pek farklı değildir. Böyle bir tutum içinde işçilerin en büyük umudu, olsa olsa İşverenlerin daha da zenginleşenek kendilerine daha fazla ücret ödemeleridir. Nitelikim, İşverenler ekonominin ve daha geniş ölçütde memleket yönetiminin dizgini lerinelerinde tutmak ve bu dizgini ler işçilerle pavlasmamak için elliinden geleni yapmakta ve bu uşurda, icasında işçileri susturmak maksadıyla ücretlere bir miktar zam yaramaktadırlar. Hattı bazi memleketlerde İşverenler, ücretlere zam meselesini devletin de müdahalesi ile kendiliklerinden çözmektedirler. Böyle bir düzen içinde sendikaların rolu elbette azalmaktadır. Nitelikim bazi sendika yöneticilerinin sahsen incelemek fırsatını buldukları gibi, Amerika Birleşik Devletlerinde sendikaların üye sayısında sürekli bir azalma vardır. Çünkü emeği bir mal gibi mümkün olan en yüksek fiyatla satmakla yetinip sermayenin üstünlüğünü boyun ezen ve emeği sermayeden daha üstün bir değer haline sokmayı kendine is edinmemiş bir sendika düzeni içinde - ekonominde de önemli kritik meydana gelmese -, işçilerin sendikalarla ilgilenmesi beklenemez. Son yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde sadece sendikaların üye sayısı azaltmakla kalmamış, geçmiş yillarda oransız ölçüden sidet servelerinde de düşmeler olmuşmusundur.

Kanımızca bizde de birçok sendika yöneticisinin sendikalımızın görevini bu şekilde anaması, işçinin sendikalarla olan ilgisini gitgide azaltmaktadır. Sendika sayılarında son zamanlarda bir miktar artış varsa da, bu artışın sebebinin işçinin sendikalarara ilgisinden başka yönlerde aranması gereklidir.

Bu şartlar altında sendikalar, artan sayıda işçinin örgütlenmesi, sendikalAŞMASI için statikocu ziñniyeti bırakıp daha «devrimci» olmak zorundadır. Bugün artik birçok haklar, «şeklen» de olsa elde edilmiştir. Buntarla yetinmek sendikalAŞMAYI geriletmek demektir. Yapılacak iş, memleket kalkınmasının başlıca unsuru olan emeği, bu kalkınmada ve memleket ekonomisinde söz sahibi yapmak için savaşmaktadır. Her seyden önce kanunularla tanınmış hakların hayatı geçmesi, eksiksiz olarak uygulanması için savaşmak, oandan sonra da durmadan bu hakları genişletmek ve yeni haklar istemek Kzındır. İş Kanunumun kapşamını genişletfmesi¹ grev yasaclarının kaldırılması, grev haklarının daha geniş işçi kütlesiine tanınması en büyük derdimeş olañ tarım işçisinin örgütlenmesi ve bütün sendika haklarını buntarla da yayılması en küçük iş yerinden başlayarak ulusal ekonominin her kademesinde işçilerin söz sahibi olması ve bunlarsa henzер daha birçok istekler en kısa zamanda formüllere bağlanıp hedet olarak tâyin edilmelidir. Fakat her seyden önce emege, ekonomide ve genel olarak toplum içinde hak; olar yeri sağlamak, onu isverenlerin baskısından kurtarmak her sendikal hareketin ilk amacı olmalıdır.

Böyle bir hareket programına, yalnız bugün sendikalara üye olan işçiler arasında değil, sendikalasymamış işçiler arasında da son derece ilgi çekici etkileri olacağı muhakkaktır. Bu etkiler, işçileri sendikalara bazı yapmacık tedbirlerle bağlamak için daha faydalı sonuçlar verecektir.

Sendikârların gerek bugünkü
sayiların muhafaza edebilmeleri,
gerek sendikâs işçileri sen-
dikalara çekebilmeleri, sadece,
baş esaslarını kendimize göre
belirtmeye çalıştığımız bir pro-
gram benimsenmele elbette sağ-
lanamaz. Böyle bir programın
uygunlanabilmesi, İşçilerin ve sen-
dikalارının, demokratik hakların
daha geniş işçi ve halk kütüleci-
ne mal edilmesi için savaşmalı
veya mümkün kılmalıdır. Bugün Türkî-
yenin, geri kalmış bütün halkın
kütüleci gibi, daha geniş bir de-
mokrasiye ihtiyacı vardır. Daha
geniş bir demokrasi ne demek
tir? Bu, kısaca, iş çevrelerinde
allerji yaratın bir deyim olan
«muafî azınlık» in tekeliinde olan
bütün imkân ve nimetlerin ve her
alandan eşitliğin aynı ölçüde halkın
tabakalarına da yayılması ve sağ-
lanması demektir. Beslenmeden
ziyânmeye, politikadan eğitime,
tarladan fabrikaya kadar her al-
anda geniş halk tabakalarının
sahibi olmalarını istemek de-
mektir. Bu kısacısı, sadece nüfus
kültürgünde vatandaş olarak gö-

SIYASİ NOTLAR

Özel teşebbüs
höyle sunululmaz!

Ozel tezebbüs, kendini savunmak için birkaç yıldır milyonlar harciyor. Fakat milyonların bu kadar güllü şekilde ısraf edildiği paska bir ülke mevcut değil r. Ozel tezebbüs, hiçbir reklam faaliyetine girişmese, sanız ki, daha itibarlı olacaktır. B'nbir örnekten sadice bir tanesi, Ankara Ticaret Odasının çıkartmaya başladığı dergidir. Dergide, İşçi Sigortaları polikliniklerindeki eczehanelerin bir kanun maddesiyle kapatılmıştır. İddieler tenkilden eden Türk işe bir «Millî Emlâk» teorisile cevap veriliyor. Bu fikir fukaralığının tipik örneğini, gramer hâkarını düzeltmeden yorumuz yok.

... İşvereni, işciden ayırmaya imkân yoktur. Millî gelirin, ayrılmaz 'ki parçasıdırlar. İşçiler, işveren tamamlayan aynı ideale, aynı duygulara sahip, aynı vatanın emlaklarıdır. İkisi de, aynı duygularla, aynı hizmetle ve başarıyla

Bu itibarla, Onerge'de (Hırsızlara ticaretten) bahisle ticarette istigat edenleri, hakaretanız,轻率的 kelimelerle itham edenlerin Türk ışcisinin hakiki mümessenligi

Sendikasız öğretmen ya da silâhsız savaşçı

İçinde bulundugumuz ve onamızdaçı aylarca, oyunun öğretmesi derneklerinin genel kurul toplantıları yapılacaktır. Yıllardan beri bu toplantılarında başta gelen düşünce, yönetim kurullarından bazı kişileri uzaklaştırmak yerine yenilerini koymaktır. Amaç seçimdir. Seçimlerin ötesinde bir meslek ve yurt sorunu ya ele alınmamakta ya da ele alınmak için gerekli zaman ayrılmamaktadır.

Gereklendirilecek bir program ve düşünü yerine seçimler, bazı kimselerin seçimleri, amaç olarak ele alınmışa gerçek sonuçlar unutulmaktadır. Oysa, öğretmenlerin temel sorunları bir kenara itmelerinde ne onların, ne de toplumun eksisi vardır.

Son birkaç yıl içinde gördiğimiz, öğretmenlerin yurt sorunlarına sahip çıkmaları olayı, onlar adına öğülecek bir davranıştır. Ancak bu gaba yeterli değildir. İlkin ve ivedilikle öğretmen topluluğunun, demokratik bir baskı grubu olarak, toplumdaki yerini alabilmesi, gerekli sayas silahlarının sahip olmasının dağılıdır.

Öğretmenlerin savaş siyâhiyatının silingili ve iyi örgütlenmiş bir sendika olduğunda hiç kimse şîn bir kuşkusuz olmamalıdır. Bundan böyle dernekler yolu ile etkin ve başarılı bir başkı grubu olmaya olanak yoktur. Derneklerin yaptıkları, öğretmenlerin kendileri ve toplum için gereklî savaş olanacağını verecek durumda değildir. Bir an önce ~~üyeler~~ sendikasını kurmak kaçınılmaz hale gelmiştir.

Bazı çevreler özel kanuna yakından Anayusunun verdiği hakkı dayanarak öğretmenlerin sendika kuramayı teakarına inanmaktadır. Bütün bu kanuda deñizli

Anayasadaki sendika kurma hakkı varken da... yillara gerekli özel kanun ekmezse öğretmenler bu Anayasa hükümlerini kullanamayacaklar mı? İfkin bu soruya cevap verilmelidir. «Temel hak ve özgürlükler, Anayasasının sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir». «Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve özgürlüğün özüne dokunulmaz». Eğer ortada hakkın kullanımında kolaylık sağlayacak kanun yoksa sınırlanmış bir haktan bile söz edilemez. Bu halde Anayasa tümü ile uygulanır. Esasen kanunların uygulanmasında Anayasalarat ilk yeri alır. Nitekim, Kırıkkale öğretmenlerinin yaptıkları gösteri yürüyüşünü, eski Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu yürürlükte sayarak, İlşiller suç saymışlar öğretmenleri sorguya çekmişler ve bazlarını da tutuklu alakalmışlardır. Sonunda mahkeme; «Anayasa yürürlüktedir. İzin almadan toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapılabilir» (erekçesile sanıkların aklanmalarına (beratlarına) karar verdi. Gene; grev hakkının kullanılmasını kolaylaştıracak kanunlar çıkarılmadan Anayasadaki grev haklarına dayanarak grev yapan Karel işçileri de, aynı gerekçe ile, aklanma kararı almışlardır. Esasen Anayasasına göre sendika kurmak için izin alınır deşîl kabecizmek zor olur.

Hic bir neden gösterilmeden yillardan beri çıkarılmayan özel kanun karşısında yapılacak en demokratik davranış, öğrencilerin, Anayasa işğında sendika tütüklerini hazırlayıp ilgiliğe sunmaktr. Görelim bu tütükler hangi gerekle ile geri çevrilecektir. Eğer tütükler özel kanun ekmamıştır gereği ile çevrilirse bu karara karşı Danıştayda iptal davası açılır. Yanlısra basının ilgisini ve dikkati çekilir ve bir baskın havasıaratır. Bu demokratik baskının ekkisiz kalacağına bie sanı-

Geçen yıllarda, Aydın ve Antalya kongrelerinde ele alınan ve hatta Antalyada kongrece kabul edilen Öğretmenler Sendikası Tüzüğü, Öğretmenler Federasyonu tarafından, her nedense, bir türlü ilgililere sunulmamıştır. Böylece Eskişehir kongresinde sendikanın adı bile anılmamıştır. Öğretmenler Federasyonu bu konuda harekete geçmediği taktirde illerde öğretmenlerin ayrı ayrı sendikalar kurmak için ilgilileri zorlayacaklarını sanıyoruz.

Bugün, Türk öğretmeni, yurdumuzda hâkim olan ekonomik ve toplumsal güçler karşısında, onun en demokratik silâhi olan sendika örgütünden yoksun kalamaz. Öğretmeni silâhsız bırakıcağı savaşa sokup yenilme yığınlığı içine atmaya kimse nin hakkı yoktur. Yurdumuzda öğretmen sadece sınıfın eğitimeci si değil köyün, mahallenin eğitimecisidir. Ulusun bilgisiz kalınastından çıkarları olanlara karşı savaşın birlik yolunda sen dikalar halinde örgütlenmektr

Aydos Toros

rüben milyonlarının gerçek birer vatandaş olsaları, memleketin kaderi ve kendi kaderleri hakkında karar verme, söz sahibi olma hak ve yetkilerine kavuşmaları demektir. Bu demokrasiye en küçük iş yerlerinden ve sendikalarдан başlamak şartır. Demokratik rejim içinde görev alacak insanların her seyden önce kendi küçük ekonomik ve sosyal sınıfları içinde söz sahibi olmaları, oralarla konuşmayı öğrenmeleri, alınan kararlarında oy sahibi olmaları lazımdır. Yoska kendi iş yerinde kaderine ve emeğine hâkim olmasının bilmeyen, sendikası içinde alınacak kararlarla söz sahibi olmasının beceremeyen kimseler, elbette memleketin kaderini tâyinde de söz sahibi olamazlar. Sendikacılardan bu meselelerde kesin fikirlere sahip olmadan, kararlarını vermeden önce örgütlenme konusunda su ve ya bu şekilde savunmaların, boşuna çaba harcamaktan öteye gidemez. İster söyle, ister böyle örgütlenme, sonucu değiştiremeyecek olduktan sonra, bu örgütlenme neye yarar? Bu konular üzerinde bir tek kişinin ileri sürdüğü fikirlerin hiç önemi yoktur. Bu fikirler ancak toplu olarak tartışılarak ve işçiler tarafından inançla benimsendikten sonra bir değer kazanabilir. Böyle bir hareketi başlatmak için Türk-İş'in elinde yeter imkânlar vardır. Bu konuları en küçük işçi topluluğundan başlayarak en kalabalık seviyede bir kongreye kadar getirmek ve tartışmak herhalde faydalıdır.

**26 Ağustos Gecesi, Büyük
Taarruza tekaddüm eden gece**

SAATLAR

Saat 2.30-3.30

Kocatepe

Şayak kalpaklı nöbetçi
ve «O»

Kocatepe yanık ve ihtiyar bir bayırdır,
ne ağaç

ne de bir kuş sesi
ne toprak kokusu vardır.

Gündüz güneşin

gece yıldızların altında kayalardır,
ve şimdi gece olduğu için
ve dünya karanlıkta daha bizim

daha yakın
daha küçük kaldığı için

ve bu vakitlerde topraktan ve yürekten
evimize, aşkıma ve kendimize dair
sesler geldiği için

kayalıklarda şayak kalpaklı nöbetçi

okşiyarak gülümseyen bıyığını
seyrediyordu Kocatepeden

dünyanın en yıldızlı karanlığını.

Düşman üç saatlik yerdedir.

Ve Hıdırlık tepesi olmasa

Afyonkarahisar şehrinin ışıkları görünecek
Şimaligarbide güzelim dağlar
ve dağlarda tek

tek
atesler yanıyor.

Ovada Akarçay bir pirinç halinde
ve şayak kalpaklı nöbetçinin hayalinde
şimdi yalnız suların yaptığı bir yoleuluk var.
Akarçay belki bir akar su

belki bir ırmak
belki küçük bir nehirdir.

Akarçay Kütahya ve Gediz üzerinden gelir.

Bere boğazında değiirmenleri çevirip

kılıçsız yılan balıklarıyla
Yedi Sehitler kayasının gölgесine
girip
çkar.

ve kocaman çiçekleri eflâtun
kirmizi
ve beyaz

ve sapları bir birbüyük adam boyundaki
hashaşların içinde akar.

ve Afyon öňünden
«Altı gözler» köprüsünün altından.

Gündöguya dönerek
ve Konya tren hattına rastlayan yolda
Büyük Cobanlar köyünü solda
ve Kızıl Kilisevi sağda bırakıp
Eber gölüne nöramadan
Kochisar'da Tuz gölüne dökülfür.

Düşündü birdenbire kayalardaki adam
kaynakları düşman elinde kalan bütün nehirleri
kimbilir onlar ne kadar büyük
ne kadar uzundurlar.

Birçoğunun adını bilmiyordu.
Yalnız Yunandan önce seferberlikten evvel
Manisa'da Selim Şahlar çiftliğinde ırgathık
ederken

geçerdi Gediz'in suları, baş döndürerek
Dağlarda tek

tek
atesler yanıyor.

ve yıldızlar öyle ışılılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
müntekim, güzel ve rahat günlere inanıyordu.
ve Kocatepede gözetleme yerinde
gulen bıyıklarile duruyordu ki mavzerinin yanında
birden bire beş adım sağında onu gördü
Paşalar onun arkasındaydilar
«O» saati sordu
Paşalar Üç dediler.
Sarışın bir kurda benzıyordu.
Bıraksalar
İnce uzun bacakları üzerinde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kavarak
Kocatepeden Afyon ovasına atlıyacaktı.

Nâzım Hikmet

Türk sinemasının ekonomik düzeni sakat bir düzendir

Rekin Teksoy

Filim fikrle sermayenin İşbirliğinden doğar. Eide edilecek sonucun olumluğunu fikir öğesinin sermaye öğesine karşı koyma bilme oranına bağlıdır. Türk filimciliğinde fikrin sermayeye karşı koyma gücü hemen hemen yok gibidir. Yapıncılarımız fikir öğesini bir yana atarak, sadece sermaye ile filim yapmanın yolunu bulmuştılar, dünyanta başka hiçbir ülkeinde, hiç kimseňin aklı edemediği bir sistem yaratmışlardır. Yerli filim piyasasını, fikir öğesini toptan kaldırıp bir yana atmaktı suçlamak, belki haksızlık olur. Çünkü yapımçılarımızın hoşlanmadıkları fikir, sadece yaratıcı fikirdir, yeni fikirdir. Yoksa tâklide ve aktarmaya dayanan fikir, piyasanın baş tacıdır. Çevrilen filimlerin çögü, kollarını, daha önce yurdunuzda gösterilmiş yabancı filimlerden alır. Aktarılacak yabancı filmin seçiminde gözetilen tek şey, konusunun bir «kaçış» filmine uygun düşmesidir. Eski Amerikan filimlerinin senaryolarını ele geçirebilmek için, kaçıp tâ Hollywood'a kadar gitmeyi göze alan yapımçılarımız, rejisörlerimiz vardır. Yapacakları yararını daha güvenli kılmak isteyen yapımcılar ise yabancı filimleri aktarmaktansa yerli konuları taklit ederler. Orneğin bir firma «Keşanlı Ali Destanı»nı mi filme alıyor, bir başkası daha hızlı davrandı «Keşanlı» diye bir filim yapar. Gazete ilânlarında ve duvar afişlerinde, Keşanlı sözçüğünün altına, aynı büyülükteki harflerle, filmin operatörünün adını yazdırır. Operatörün adı Ali olduğundan, «Keşanlı» filmi olur «Keşanlı Ali»... .

Fikir yönü taklitçilik ve haksız rekabete dayanan yerli filmlerinin endüstrileşmemesi olmasının nedenlerini büyük sermayenin bu alana girmemesi olmasında aramak yanlış olmaz. Büyük sermaye ürkectir. Çalışacağı alanın düzenli olmasını ister. Bir yandan, yapımıçılığın, dağıtımının, işletmeciliğin ilkel bir piyasa düzenebine dayanması, öte yandan sinema salonu, yıllık film sayısı, bilet ücretleri ve seyirci sayısının işçilerinin büyük sermayenin isteklerine cevap verecek nitelikte olmayı, büyük sermayenin yerli filmlerilkile ilgilenmemesi sonucunu doğurmuştur. Yerli filmlerilk almanın en güçlü firmaları bile, Türk ekonomisinin bugünkü ölçülerine göre, büyük sermaye ile is yapan firmalar değildir. Kalıcı piyasaların bugünkü güçlü firmaları, genellikle ufak sermaye ile yapımıçılığa başlamış firmlardır. Gerçekte de yeri film yapımıçılığı, küçük sermayeye, başka hiçbir alanda eide etmesi düşünülemeyecek olanaklar sağlamaktadır. Filmlerilk ufak sermaye için ideal bir yatırım alımıdır.

pimciar, soluğu, piyasalarını unut **«tefecisinde»** alırlar. Piyasalarını carkurtaran bir Ermeni vatan-

dışıımızdır. Yüreği yardım duyguları ile dopdolu olan bu vatandaşımız kendisine başvuran herkesin isteği yerine getirmeye çabalır. Buca, yıldır edindiği «görüş ve bilgi» ödülü para verme işlerini düzenleyen nizamname İlet Ticaret Kanununun ticari faizi ilişkin hükümlerinin yetersiz olduğu sonucuna vardırılmıştır kendisinil. Müracaatçıların isteklerine böyle yetersiz hükümler uygulanmak haksızlığını kaçırmır. Bonoları yüzde tırka, elli arasında bir faizcikle kırar. Gece evinde bile rahati yoktur «Bay Tefecinin». Çoluğu, çocuğu masa başında koca koca defterlere, kalama zolara günlük giriş, çıkışları işlerken, kendisi gündüzden arta kalan işçileri pazarlıklarını sonuçlandırmaya çabalır bir köşede.

Bugün Türkiye'de yıldaortalama 150 film çevrilmektedir. Sinema salonu sayısının yaklaşık olarak bin, yıllık sinema seyircisi toplamının ise 70 milyon olduğu ganimiştir. Büyük kentlerde bilet ücretlerinin çok düşük olduğu film seyircisi topla-

Bir yerli filmin yapım giderleri yaklaşık olarak 250 bin lira- dir. Star sistemine dayanan fi- linçliğimizde bu paranın önemli bir yüzdesi star ücretine gider. Erkek starların ücreti 60 bin, kadınların ise 40 bin liraya kadar yükselir. Bir kimseye «fotoğraf- nın çekilmesi» için böylesine bol keseden paraşlar ödemek, olsa ol- sa yapımçılarımızın «yardımsı- verlik» duygusu ile açıklanabilir. Ancak, bu yardımsever davranışın temelini, seyircilerin ödedik- leri bilet ücretlerine dayandırma- ya yapımçıların ne derece hakla- ri olduğu, üstünde durulması ge- reken bir konudur. Film çalışma- sinın temelini meydana getiren senaryo ile yönetim çalışması i- lgin bıçken değer, star ücretinin tek altındadır. Bu değerlendirmeye, likir üyesini bir yana itmiş bir sinema tutununa uygun bır dav- ranıştır. Senaryo ve yönetim ca- şik olduğu, film seyircisi topia- mis içinde yabancı filmlerini se- yircilerinin de bulunduğu, elde- edilen hasılttan vergi, sinema- salonu ve işletmeci payları da- çığını göz önünde bulundurulacak olursa, film yapımına her yıl ya- tirılan kırk milyon lira sermaye- nin nasıl kendisini amorti ettiğ- ni, nasal kara ulaşlığını anlama- şorluğundadır. Bilinen, 40 bin lira ile başasabilen filmler için de iyi iş yapanların 5-600 bin lira çok iyi iş yapanların ise bir mi- lyon lira kadar hasılat sağlayabile- dikkelerdir. Sinema ve seyirci sa- yısına göre çok fazla olan yıllık film sayısı karşısında bir çok filme yatarılan sermayeyi, ekono- mik kurallar daha başlangıça za- rara mahküm etmektedir. Buna- lağmen çevrilen film sayılarında yillardır bir sınırlamaya gidilme- yesinin nedeni, Türk sinemasının asıl erdirilemeye yatkın gerçe- ginden sadece bir tanesidir.

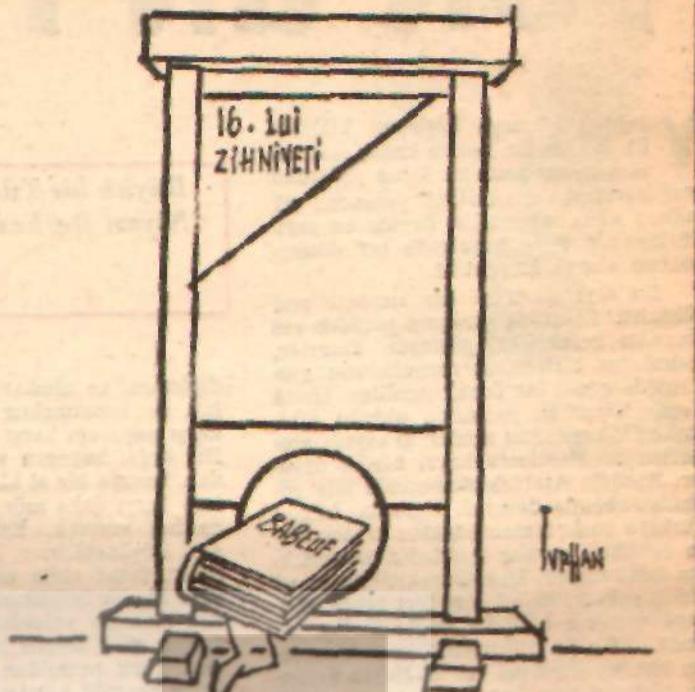
Babeuf
Olayı

Fransız devrimci ve düşünür Fransız devrimci ve düşünür. Baber'ün «Devrim Yazılırlar» adlı kitabı hakkında açılan kovusturmayı. «Türk Edebiyatçılar Birliği protesto». Birlik üyelerinden Yaşar Kemal, Melih Cevdet Anday, Memet Fuat, Sükrar Kurdaş, Vedat Günyol, Arif Damar, Edip Cansever ve Demir Özü ile olay sırasında orada bulunan avukat Çahan Arsal hakkında «Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu»na aykırı hareketten dava açıldı. Suçüstü hüküme göre yürülen davaşa hangi bir «zabıta vakası» gözüyle bakmak belki mümkündür. Önemli olan, çağımızda demokrasinin ve özgürlüğün yaratıcılarından ve savunucularından biri olan Baber'ün kitabının yurdumuzda kovusturma konusunu olabilmesidir.

Türk Edebiyatçılar Birliği, bu konudaki bildirisinde «Babeuf'ün dünyasını hiç bir yerinde kovuşturmaya ugramadığını» belirttiğinden sonra, aklı başında her aydının katılılaşması sözleri söylemektedir:

«Bu davranışın çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma çabası içinde bulunan Türk toplumunu Ortaçağ'a döndürmek anımda taşır. Bu gidişle yarın, Ortaçağ köylü İhtilâllerinden, öbürgün İlkeşag köle isyanlarından bahsedeni yazılarının ve kitapların da yasaklanması giderilirse hiç şaşmanılsın. En iyisi

18. Asır Fransız düşünürü Babeuf'den dillimize çevrilen «Devrim Yazları» adlı kitabın kovuşturtmaya ugraması, Türk Edebiyatçılar Birliği tarafından protesto edildi (Gazetelerden)

29. YÜZYILDA İKİNCİ GİYOTİN HADİSELERİ... (MİLLİYET'ten)

İhtilâlsiz ve isyansız bir dünya tarihi hazırlayıp bütün Türklerre onu erzberletmektedir. Ancak böyle bir tarihte, Türkiye'den müstâkîlîyet idaresini temizlemiş olan Atatürk ihtilâlline ve bugünkü Anayasası getirmiş olan 27 Mayıs devrimine nasıl yer verileceği söz konusu olmayaçak mıdır?

«... Türk Edebiyatçılar Birliği, bütün Türk aydın ve düşünürleriyle birlik olduğuna inanarak, bu olayı bilim ve düşünce özgürlüğüne indirilmiş toplumumuza küçük düşürücü bir darbe olarak gördüğünü belirtir ve kamu oyu önünde protesto eder.»

Kadıköy Tiyatrosunda Cahit Atay'ın ovunları

Ayperi Akajan

Çetin İpekksaya, Anı İpekksaya, Ege Ernart'ın öncülüğünü yaptığı bir grup genç oyuncu: imam Melliş Koray'ın gerçekleştirdiği güzel, düzenli, her yönden elverişli bir şebe başlıdalar oyularına.

Gençlere bu olağanı sağlayan tiyatronun sahibi Aslan Eksioglu (program - dergin - tanıtımı - gösteri) ayrıca ligine. Genç yaşıta köyünden ayrılmış. İstانبolsa ufak tefek işler derken eşalığkanlığı ve cesareti sayesinde kısa zamanda elliden fazla blok apartman yaptırmış. Ben yaptığı işleri ortaya koyacak en doğru ölçünün devlete ödediği verginin yüksekliğini açıklamak olduğu kanısındayım ya dergi bu yolu seçmiş.

Kısa zamanda eili blok apartmanı yani aşağı yukarı eili milyona dönüştürebilen bir cesaret. Cesaretin böylesi ne Herkul'de vardi ne de Battalgazi'de. Kısa zamanda eili milyon değer sağlayan bir emek. Böyle dev'gil bir emek ya olsa olsa efsanelerdeki dünyaya sırtlayan Atlas'ın kine denktaş ya da *cher* mahallede bir milyoner Alicengiz oyununun bir sonucudur. Toplumumuzun çoğunuğunun en ilkel koşullarda boğs ile savasmak ve sağ kabilmek cesareti tabii böylesine bir cesaretin yanında em karında bir nokta kalmıştır. Bay Eksioğlu şimdi de parayı tıkar tıkar sayarak tiyatro gevreşine girmış ve «Türkiyenin en büyük özel kültür yatırımıını uygulamak şerefini kazanmış». Cesaretten yana kişi oglunun gözünü buddaktan esirgemediği böyle bir kente şeref niçin para ile alıp satılmıştır, ya da ticareti yapılmasın? Söylemek istedığım şu: Bize genç, halkçı bir yazarın en iyi oyuncularını veren genç oyuncuları beğenimizde değer veriyorlarsa sağ duymuzuza da saygı duyup tanıtmadaki ölgülü ona göre düzenlemeliyidiler. Unutmasınlar ki sermayerelerini hakkımızdan çıkarınanlar eninde sonunda bu halkın hizmetine gerçekten girmek yolunu seçmeye zorunludurular. Bu yönden tasalan-

masınlar. Kadıköy Tiyatrosu yarımına nasıl olsa ve kesin olarak devam edecektir.

Hanım'ını seyrederken bir yön-

Birbirlerini çeke çektiştire yarışacaklardır önlünsüzde. Kim daha üstün gösterip kabaracaklar. Yarıştırdıkları da ne? Dert.. Derten başka varlıklar olmayan iki yoksul kadın yarışıyorlar Atay'ın oyununda.

Atay tiyatroya dolaylı gelmemiş, tiyatro ile başlamış, gerçek bir tiyatro yazarı. Kimi vazgeçeceğ, kimi başaramayacak, kimi gigelerde oyalanacak ama Atay tamamen kalacak.

Koray'ın geniş, derin sahnesi
ne Yücel Tanyeri yalnızlaştırılmış,
soyutlaştırılmış, plastik bir
dekor yapmış. Gerçekçi kostümle-
ri de birleşince bu dekor çok
olumlu bir etki yapıyor. Yönetici
Çetin İpekkaya'nın yorumu
tempusu şirli, farsımsı uygula-
ması hem yerinde hem güzel.
İpekkaya her iki oyunda da yer
yer çok güzel bir oyun veriyor.
Ne var ki, yan oyuncular elerinden
bütün geleni yapmalarına
rağmen amatöre kalıyorlar,
aksıyorlar.llerde kendi başına bir
ışın olacağına inandıran genç
Ayşe Erman'ın dışında iyi oyuncu
yok işlerinde.. Bu yüzden her
yana birden yetişmek, oyunu za-
man zaman tek başına yüklenmek
çabasına gırıyor İpekka-
ya. Bu çaba içinde ölüçlü kaçır-
ıyor, bozuyor oyununu. Hiç ak-
samayan ağız, tutarlığı, turku-
su, duygululuğu bütünü ile çok
güzeli bir oyun veren Anı İpek-
kaya.. Anı İpekkaya bu rollerin-
le oyuncu kişiliğini iyice pekiş-

Atay'ın oyunlarının ise her tiyatroseverin tekini kaçırmadan görmesi gereklidir. Bir de bu oyunu gördükten sonra İki Kadından hangisinin derdinin «daha mühim» olduğunu insanseverlik, halkseverlik adına düşünmek gerek. Elbet bir seyir yapmak gerkekliliğine geleceksiniz. Yaza in istedigi, benim Brecht'gil de-

Cokes ediyoruz Brecht'in sözlünü. Ögrenelim, oynayalım, iyi bileyelim. epik tiyatro ile Brecht'i ya, bana kalırsa biz daha çok nice Atay'larla yolunu görleyelim.

YÖN'ÜN YÜKSELTİĞİ SES

Yeniden çıkmaya başlayan YÖN'ün ilk sayısından benim kadar sevinen olmamıştır sanırım. Uzun yillardan beri görülmeyen «Atatürk yolunda» ilk sağlam adım sayılabilir. İleride bu sayı Türkiye'nin fikir hastında bir dönüm noktası olarak kalacaktır.

Bu sayı ile YÖN bir «imdat» sesi yükseltti. Kurtuluş savaşının yeniden ele alınması gerektiğini gösterdi. Yazalar, aydınların birleşmesi zorunluğunu göstermede güzel bir örnek verdiler. Hattâ Yaşar Kemal'in yazısında olduğu gibi, otokritik kapılarını açtılar. O sayıda gösterilen problemlerin hepsi büyük davalardır. Bazıları Atatürk zamanında bile göz缗ememiş davalardır. Halbuki, bugün Türkiye onun zamanındaki kiyasla daha tehlikeli şartlar içindedir. Önderlikten mahrumdur. Ulusal teşkilatlanma ve birlik yoktur. Millet fert fert fert adeta dünyaya dağılma halinde. Böyle şartlar altında, YÖN'ün yükselttiği sesi işitene rin bir sey yapması gerek. Neyin istidine birleşip onu hareket noktası olarak almalı? Birleşiklerini nasıl ve neyle ifade etmeli?

Bu soruların ciddi olarak ele alınması zamanı gelmiştir. YÖN'ün o sayısi dolayısıyle bunlar hakkında düşünüklerimi bildirmek isterim.

1. Ulusal Kurtuluş yıllarında Türkiye ulus boyunca bir savaş verdi. Öyle bir duruma tekrar bir daha gelmeden yapılacak başka savaşlar da vardır. Het savaşın mutlaka bir ordu savaş olması şart değildir. Ulusların hayatımda zaman öyle zamanlar olur ki kendilerini korumak için ellerinde hiç bir askeri imkân olmamıştır. Halkın ve özellikle gençliğin teşekküllanması, belirli amaçlar üzerinde harekete geçmesi ile kanun ve kamu düzeni sınırları içinde yapılacak savaşmaları çok büyük davalar kazanılabılır. Türk uluseulk geleneğinde bu taraf zayıf kalmıştır. Bu yıldızden yazarlar önemli davaları ele alırlar, tehlikeleri anlatırlar. Bularının gerektirdiği şekilde harekete geçecek olan makanı anacak devlet olarak görüllür, ve devletin harekete geçmediği veya geçemediği anlarda davalar askida kalır, hatta söylene söylene bikkünlik verir; yazarları da bezdirir. Öte yandan, bugun kuvvetli bir varlık larak doğmuş olan gençlik is ve hareket susamışlığı içinde kıvrınır.

Petrol Savasina Čačka

2. Niçin hep böyle devam etsin? Mese-
la YÖN'ün gösterdiği gibi bugün
önemli bir petrol davası var. Geçen yaz
on bine yakın kilometrelik yolculugum
dan ve temaslarından şunu anladım:
petrol şirketleri, Demokrat Parti zama-
ni yabancı gözlemlerinin ve diplomatlar-
ının «Türkiye'de her sey kolaylıklı olur»
yolundaki hükümlerine aldaranak, pet-
rol işlerinde aleiaðe ticaret işlerine dal-
dular. Kendi memleketlerinde alışık ol-
dukları usullere göre iş yapmayı makul
gördüler. Tuttukları yoluñ varacağı so-
nu, kısa zamanda Türk petrolünden piya-
sa dışi etmek, sonra yeraltı petrol kay-
naklarını elde etmeyi uluslararası bir re-
kabet konusu haline getirmek. Dünya
petrol kaynaklarına hâkim olan mafî
kuvvetlerin sayısı az ve icabında aralar-
ında bölgüsmeler yapma imkanları çok
olduğu için yabancı sermaye yeraltı kay-
naklarını nasıl olsa cepte keklik sayın-
ğından, bütün kuvveti Türkiye'nin ben-
zinin yogatımı ticaretine yönelttiler. Buna
o kadar yönelikler ki bu arada «dagit-
ma istasyonlarımız iflâs ederlerse ne ya-
parız?» sorusunu akıllarına bile getir-
mediler. Yabancı petrol şirketleri, Iran,
Venezuela, Kuveyt gibi yerlerde ticari
çikarlarını uluslararası hareketlerine karşı
korumada tecrübeli oldukları halde,
Türkiye'de bunları düşünmeye ilzüm
görmediler. Hattâ Atatürk devrinde ya-
bancı misyonerlere verilen dersten de
bir sey öğremediller. Bu hataları saye-
sında şimdi ticarette tecrübe olmayan,
dünya görmemiş, hattâ doğu öğrencisi
olan Türk vatandaşları onlara kısa zaman
icinde iyi bir ders verebilir. Bunları ti-
caret alanında iflâsa mahkûm edebilir.

Zorla müsteri bulun diyemezler

3. Yabancı petrolcülerin amacı Türk petrolünden müşteri kapmak ve herhangi ulusal direnme karşısında zararlarını

Büyük bir Türk dostu olan Amerikalı Profesör Fay Kirby — Niyazi Berkes'in karısıdır —, Türk gençliğini millî petrolü satma kampanyasına çağrıyor.

Fay Kirby Berkes

diploması ve uluslararası mevzuat iddiaları ile kapatmaktadır. Gençlerin bunlara karşı yapacağı karşı tedbirler şunlardır: Bir defa, heyecan ve hiddete kapılmadan, havaya bir el bile kaldırılmadan bunlara karşı daha müessir olacak tedbirlerre baş vurmak. Yabancı şirketler her şeyi düşünübilirler, her şeye başvurabilirler, fakat «bize zoria müsteri bulun» diye hiç bir hükümeti zorlayamazlar. Lâzım olan şey yolecların dikkatini bugün tavşan gibi üreyen Mobil, Shell, BP'lerden Türk petrolüne çevirmektedir. Sırf Türk petrolü müsterisi olmakla buglin kimseñin yolda benzinsiz kalma tehlikesi yoktur. Türk petrolüne müsteri sağlam kampanyasının en tabii başlangıcı, YÖN okuyucularının şahsen müsteri olmasıdır. Bununla, gerçek «toplumeç» larla, «makale toplumeçleri» belli olacaktır.

İkinci yapılacak şey campingdir. Her hafta sonu küçük gençlik grupları Türk petrol istasyonlarının yanına 30-40 ağaç fidesi dikerek amaçlarını ifade edebilirler. Bunun bir faydası sudur: Aydının halkın bir temas kurmadığından sıklıkayet edilir; fakat aydının bütün söylemekleri yalnız kendilerinin okudukları dergilerden öteye gidip halka ulaşmıyor. Tecrübelerimiz göstermiştir ki halka ulaşmanın en iyi yolu bir şey yapmaktır. Halk yazılımı değil, yapılanı da çok, daha çabuk duyar ve anılır. Bundan başka, yillardır Basın ve radyoda yahancı siyaset ve din olaylarına dair halka

bol bol havadis veriyor; fakat şimdi Türkiye'de gençliğin ve aydınlarının yaptıklarını halka bol bol tanıtmak, haber vermekte mesul olanlara düşecek bir ödev olacaktır.

Üçüncü yapılacak iş gençlerin kendisi kaynak ve vasıtaları ile Türk petrol satış yerlerinin yanına çekici, elverişli dinlenme yerleri yapmaktadır. Yabancı petrolierler Türk halkın suya, ağaç, güzellikle karşı sevisini ilce istismar ediyorlar. Beşer onar kişilik gençlik grupları ceplerinden bir miktar çimento, tahta, veya yelken bezı, hattâ kamış tedarik ederek, ne kadar acemi olurlarsa olsunlar, petrolierlerin yaptırdıkları ayarında iş görebilirler. Bu satış yerlerinde gördüğüm yapılar, Amerika'da «kendi kendine yap» usulünden yapılan amatör işçiliğinden öteye geçmemektedir. Bu yere genel dâvayı anlatacak afişler kopyabilirler. Oraya eezbedilen müsteriler için piknik yiyecek ve içecekleri satacak çocukların bulmak isten bile degildir. Böyle cazip çardaklar yapmak için sonsuz sayıda hazır plânlar vardır ve bunları sağlanmak basit bir iştir. Fakat gençlerin kendileri deneyeleri ile en elverişli olanları bulabileceklerdir.

Denize taş atma gibi gözüken bu gibi çalışmaların sağlayacağı sonuçlar büyükler. Tutulacak yolan temelindeki prensibi açıklamak için vaktiyle Atatürk zamanında kullanılan aynı metodu misal olarak vereceğim. Köy Enstitüleri kurulurken Düzünde bir Alman misyoner hastanesi, Kızılçullu'da bir Amerikan misyoner kolleji vardı. Bunlar, vaktiyle devletin kendilerinden istediği seyi yani Türk rejiminin amaçlarına göre çalışmaktansa kapularını kapamayı tercih ettiler, böylece amaçlarının başka olduğunu açığa vurmaq istediler. Kendilerine yararı olmayacağı bir kurumun devamı için masrafları gözle almadılar. Binalarında yatan sermayeyi geri almak için gezi ayak oyunlarına giriştiler. Binalar boş ve bakımsız kaldı. Bunu acıındırıcı dillerle yapıp Türk devleti rejimine karşı propaganda yapmasına bile kalktılar; hatta bunda yardımcı Türk vatandaşları buldular. Gene fayda etmedi. Atatürkçülük karşısında yola geldiler. Daha da sıkıştırılıbillerdi. Kızılçullu için bir miktar para verildiği halde, hediye ettik iddiasında bulundular. Halbuki, bunlara hediye ettirmek de mümkin değildi.

Petrol Savaşı bilinci

Azimli, Ülkücü, iş yapan gençlik yabançı petrolcuların Türk petrolüne karşı açtığı savaşı buna benzer metodları yenebilirler. Petrolcülerin çıkarları, misyonerlerin çıkarlarından kat kat büyuktur. Yazaların, işin esasını iyice aydınlatması gereklidir. Türk ham petrol istihsalının neden ve nasıl kösteklenenliği, benzın ticaretinin tamamıyla yabacı sermaye eline geçmesinin Türk petrollerinin geleceği için ne sakladığı, Türk petrolü Türk müşterileri desteklenmemesi yüzünden açılan kuyuların kapatılmasına kadar giderek ne kadar ulusal yatırım, bilgi, emek, hattâ sendikalasma kaybı olacağı, bunun nasıl Türkiye'nin bağımsızlık ve haysiyetini yok edici bir şey olacağı, Amerika gibi petrolea zengin memleketlerin neden yabancı ham petrol yıldığını, petrol savaşının dünya ölçüsündeki teknikisi iyi anlatılmalı, yayılmalıdır. Bir kelime ile, Türkiye'de bir petrol davası sinir variatımlıdır.

Kıbrıs Türklerinin savası riskli olmayan, ergeç savaş verilmeyecek yetmediğini göstermiştir. Böyle bir davada kazanan gençlik ulusal varlığa karşı her türlü tecavüzlü yenecek olgunluğu kazanacaktır. Bu gibi seferberlıklar hem milli, hem kanun, hem meden, hem insanıdır. Gençliğin başarılı iş yapma susuzlüğünü giderecek, kanunu ve ulusal haklar çerçevesi içinde disiplinli ve azimli bir davanın peşinde gitmesi buyunu yerlestirecek, onu medeni hakların eğitimi ile birleştirecektir.

Bunu yoluna koymak için bir məvsim
gectirtmemelidir ki zaman ve emek istenilen işlere girişebilsin. 19 Mayıs veya 27
Mayıs geç midir? Artık Aşır-Kabir
önlünde ağlamaya son verme zamanı gel
miş mi?

"BASIN İLAN KURUMU"

Genel Müdürlük

Gagaloğlu, Tariç Ocağı Caddesi No: 1

Istanbul

Telpon : 22.43.84 - 22.43.85

卷之三

卷之三

Istanbul	A.B.D.	İsveç
Ankara	Almanya (Federal)	İsviçre
Izmir	Almanya	İtalya
Adana	Avusturya	Japonya
Bursa	Avustralya	Lübnan
Diyarbakir	Belçika	Macaristan
Erzurum	Bulgaristan	Norveç
Eskişehir	Cekoslovakya	Pakistan
Konya	Danimarka	Polonya
Zonguldak	Fransa	Portekiz
	Hollanda	Romania
	Ingiltere	Yugoslavya
	İspanya	Yunanistan
	İsrail	

BRASIN - 20052/25

YÖN'e Abone yazınız
Abone olunuz